



UTRIP

INFORMATIVNI BILTEN ZBORNICE ZDRAVSTVENE NEGE SLOVENIJE - ZVEZE
DRUŠTEV MEDICINSKIH SESTER IN ZDRAVSTVENIH TEHNIKOV SLOVENIJE

Leto VIII. številka 1. januar 2000

poštnina plačana pri pošti 1102 Ljubljana



01

7 2289



PANATUS[®] forte

sirup, tablete

butamirat

PANATUS[®]

sirup, tablete

butamirat

NA POZITIVNI LISTI!

P 2289 / 8
2000



p-2000 / 3699

- odpravlja akutni in kronični suh in dražeč kašelj različnega izvora
- za otroke in odrasle, tudi za sladkorne bolnike



Skrajsano navodilo

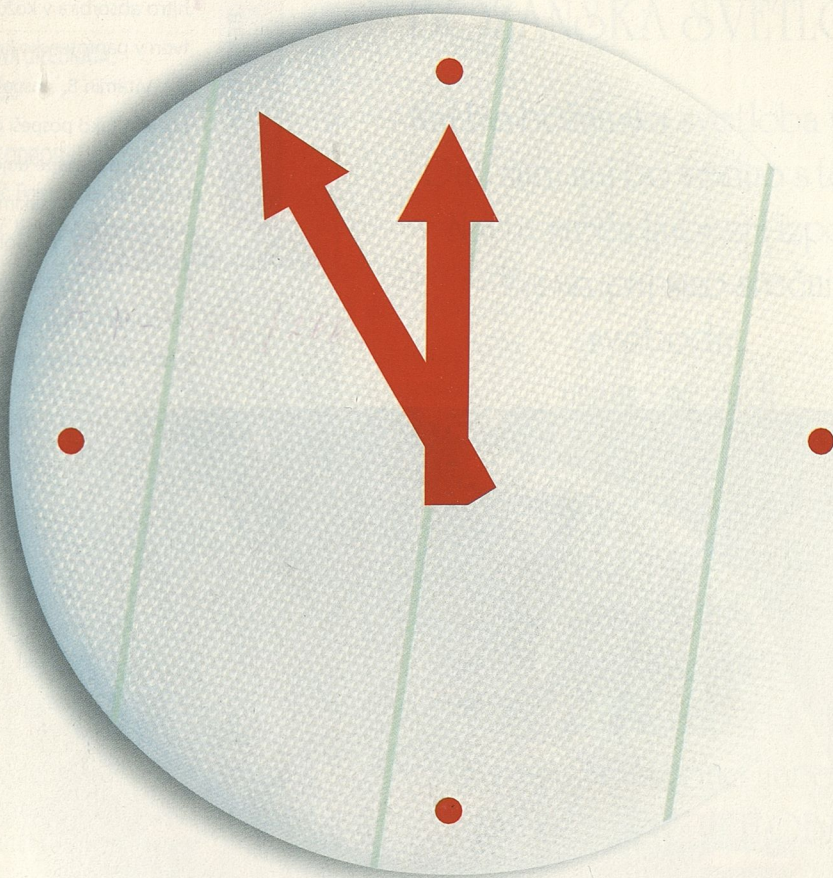
Indikacije. Panatus je indiciran za zdravljenje akutnega in kroničnega dražečega suhega kašlja različnega izvora, za odpravljanje kašlja pred diagnostičnimi posegi v bronhijih in po njih; dajemo ga pred operacijami in po njih ter pri oslovskem kašlju. **Odmerjanje.** Panatus odmerjamo glede na starost bolnika, farmacevtsko obliko ter pogostost in moč kašlja. **Sirup Panatus forte** Odrasli: štirikrat na dan po 1 žlico (15 ml). Otroci, starejši od 12 let: trikrat na dan po 1 žlico; 6 do 12 let: trikrat na dan po 2 žlički; 3 do 6 let: trikrat na dan po 1 žličko (5 ml). **Tablete Panatus forte** Odrasli: dvakrat do trikrat na dan po 1 tableto (50 mg). Otroci, starejši od 12 let: enkrat do dvakrat na dan po 1 tableto. **Sirup Panatus** Odrasli: trikrat do štirikrat na dan po 6 žličk. Otroci, starejši od 9 let: štirikrat na dan po 3 žličke; 6 do 9 let: trikrat na dan po 3 žličke; 3 do 6 let: trikrat na dan po 2 žlički; 1 leto do 3 leta: trikrat na dan po 1 žličko; 6 mesecev do 1 leto: štirikrat na dan po pol žličke (2,5 ml). **Tablete Panatus** Odrasli: dvakrat do trikrat na dan po 2 tableti. Otroci, starejši od 12 let: trikrat na dan po 1 tableto (20 mg); 6 do 12 let: dvakrat na dan po 1 tableto. **Kontraindikacije.** Preobčutljivost za zdravilo. **Nosečnost in dojenje.** Ker z zdravljenjem nosečnic ni izkušen, zdravila v prvih treh mesecih ne priporočamo. Svetujemo tudi previdnost med dojenjem, saj ne vemo, ali zdravilo prehaja v materino mleko. **Interakcije.** Klinično pomembne interakcije z drugimi zdravili niso znane. **Stranski učinki.** Zelo redko in v blagi obliki se lahko pojavijo kožni izpuščaji, prebavne motnje in vrtoglavica. Stranskih učinkov, značilnih za opiatne antitusike, ni. **Preveliko odmerjanje.** Zdravljenje blažjih oblik zastrupitve ni potrebno. Pri hujših oblikah priporočamo izpiranje želodca, aktivno oglje in odvajalo, spremljanje življenjskih funkcij in po potrebi simptomatsko zdravljenje. **Oprema.** 200 ml sirupa (Panatus, 4 mg butamirat citrata/5 ml in Panatus forte, 7,5 mg butamirat citrata/5 ml), 10 tablet Panatus po 20 mg in 10 tablet Panatus forte po 50 mg butamirat citrata. 12/99.

Podrobnejše informacije so na voljo pri proizvajalcu.

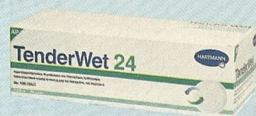


Krka, d. d., Novo mesto
Šmarješka cesta 6
8501 Novo mesto

Noč in dan.



Oblogo **TenderWet 24** lahko na rani pustimo kar 24 ur. Novost je proti vodi odporna plast pod označeno površino obloge, ki mora biti obrnjena proč od rane. Ta plast preprečuje izhlapevanje Ringerjeve raztopine v okolico. Na ta način je delovanje podaljšano, vpijanje je boljše, hkrati pa se več izločkov iz rane zamenja z Ringerjevo raztopino, s čimer se rana čisti. Priporočamo pri oskrbi okuženih akutnih ran in pri kroničnih ranah, kot so preležanine, razjede goleni, diabetično stopalo in okužene kirurške rane.



Obloga za mokro čiščenje ran

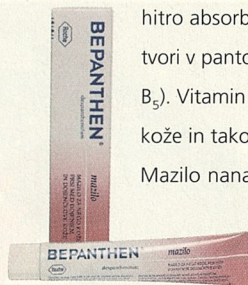
mazilo **BEPANTHEN®**

za nego dojenčkove kože in prsi med dojenjem

Pordela koža in plenični izpuščaji pri dojenčkih, razpokane bradavice na dojkah doječih mater...

Mazilo Bepanthen vsebuje dekspan-tenol, ki se po nanosu z lahkoto in hitro absorbira v kožo, kjer se pretvori v pantotensko kislino (vitamin B₅). Vitamin B₅ pospeši obnavljanje kože in tako pospeši celjenje ran.

Mazilo nanašajte dojenčkom med vsakim previjanjem na dobro umite in osušene predele, ki so pordeli ali prizadeti zaradi pleničnih izpuščajev. Je izrazito mastno,



BEPANTHEN®

Prijeten občutek zdrave kože

zato po nanosu preprečuje dotik zdravljene površine z vodo ali sečem. Doječe matere naj nanašajo mazilo na prsne bradavice po vsakem dojenju.



Pripravki Bepanthen so na voljo brez recepta v lekarnah in specializiranih trgovinah.

Pred uporabo natančno preberite navodilo! O tveganju in stranskih učinkih se posvetujte z zdravnikom ali farmacevtom.

INFORMATIVNI BILTEN

ZBORNICA ZDRAVSTVENE NEGE SLOVENIJE -
ZVEZA DRUŠTEV MEDICINSKIH SESTER IN
ZDRAVSTVENIH TEHNIKOV SLOVENIJE

UTRIP

ODGOVORNA UREDNICA:

Irma Antončič

UREDNIŠKI ODBOR:

Irma Antončič, Bojana Filej, Irena Istenič,
Petra Kersnič, Veronika Pretnar Kunstek

LEKTORICA:

prof. Cvetana Tavzes

NAKLADA: 11550 izvodov

LETNA NAROČNINA ZNAŠA:

4500 SIT

Za člane brezplačno

NASLOV UREDNIŠTVA:

UTRIP

Zbornica zdravstvene nege Slovenije

Ljubljana, Vidovdanska 9

telefon, telefaks: 061/316-055, tajništvo Zbornice - Zveze

telefon, telefaks: 061/1344-903, naročnine, računi

e-mail: zveza.med.sester@siol.net

Žiro račun: 50101-678-48641

TRŽENJE OGLASNEGA PROSTORA:

ANONSA d.o.o. Ljubljana, Preglov trg 6,

tel.: 061/1408-202, tel/faks: 1400-315

PRIPRAVA ZA TISK:

STARLING d.o.o.

Vrhnika, Krožna pot 2, tel.: 061/757-850,

faks: 061/757-855, e-mail: starling@siol.net

TISK:

Tiskarna POVŠE

Povšetova 36a, Ljubljana,

tel/faks: 061/301-542

BOŽANSKA SVETLOBA

Naj bo božanska svetloba v tebi.

Duh miru naj bo vedno s teboj.

Naj te sreča ljubezni izpolni.

Vsi skupaj smo srečni,

svobodni,

imamo se radi

v sreči,

iskrene svobodne ljubezni.

Vsi skupaj smo srečni,

svobodni,

imamo se radi

v sreči,

iskrene svobodne ljubezni.

PLEMENITA SVETLOBA

SVETEGA DUHA,

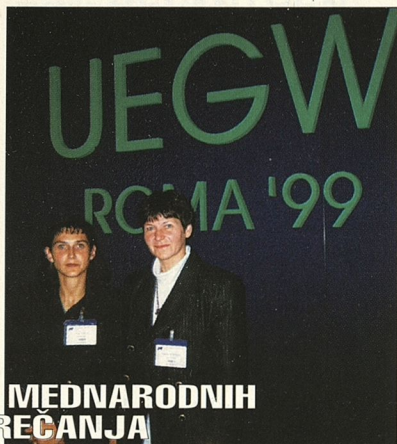
ZDRUŽENA SVETLOBA ČLOVEŠTVA

IN VSESPLOŠNA SILA ŽIVLJENJA!

Slavko MAHNE - SHYAMA

Fotografija na naslovnici: Jože Matjašec, MKZ Rakitna

V Mladinskem klimatskem zdravilišču Rakitna, od koder je pričujoča fotografija, so deležni zdravljenja predvsem otroci s kronično astmo in drugimi obolenji dihal. Vloga medicinske sestre v zdravilišču je tudi v tem, da otroke poučuje pravilne uporabe pripomočkov za zdravljenje in vodenje astme.



IZ MEDNARODNIH SREČANJA

POROČILO O UDELEŽBI NA 3. KONGRESU ESGENA V RIMU



IZ SEKCIJ

TRIDNEVNO STROKOVNO SREČANJE ENDOKRINOLOŠKE SEKCIJE MEDICINSKIH SESTER IN ZDRAVSTVENIH TEHNIKOV SLOVENIJE



IZ SEKCIJ

PSIHIATRIČNA IN NEVROLOŠKA SEKCIJA JE PRAZNOVALA 30 LET DELOVANJA

DELO ZBORNICE

- DECEMBER NA ZBORNICI ----- 7

ICN

- PREDSEDNICA PREDSEDNICI ----- 8
- NOVICE IZ ICN ----- 10

IZ MEDNARODNIH SREČANJ

- POROČILO O UDELEŽBI NA 3. KONGRESU ESGENA V RIMU --- 12
- ODMEV Z ECCO-10 ----- 13

RAZMIŠLJANJA

- VSAK IMA PRAVICO DO SVOJE IZBIRE, TODA VEST NE SME IMETI OVIRE ----- 14

STROKOVNA SREČANJA DOMA

- PRIKRAJŠANE SKUPINE IN ZDRAVSTVENA NEGA ----- 15

OBVESTILA

- ENODNEVNE STROKOVNE DELAVNICE ----- 16
- FUNKCIONALNO IZOBRAŽEVANJE TESTIRANJE VIDNIH FUNKCIJ V MEDICINI DELA ----- 17

S HUMORJEM JE LAŽJE IN LEPSJE

- »RIBIČ IN ŠTORKLJA« ----- 18

IZ DRUŠTEV

- SPREGOVORIMO O NASILJU IN SPOLNEM NASILJU/NADLEGOVANJU MEDICINSKIH SESTER NA DELOVNIH MESTIH ----- 19

UDELEŽILI SMO SE

- UDELEŽILI SMO SE DELAVNICE SKUPINSKEGA DELA PRI POUČEVANJU TEORETIČNIH IN PRAKTIČNIH PREDMETOV NA SREDNJIH ZDRAVSTVENIH ŠOLAH. ----- 23

IZ SEKCIJ

- »ZDRAVSTVENA NEGA V HEMATO-ONKOLOGIJI DANES ZA JUTRI« ----- 24
- STROKOVNI SEMINAR ----- 25
- PSIHIATRIČNA IN NEVROLOŠKA SEKCIJA JE PRAZNOVALA 30 LET DELOVANJA ----- 27
- TRIDNEVNO STROKOVNO SREČANJE ENDOKRINOLOŠKE SEKCIJE MEDICINSKIH SESTER IN ZDRAVSTVENIH TEHNIKOV SLOVENIJE ----- 30
- 7. STROKOVNO SREČANJE MEDICINSKIH SESTER IN ZDRAVSTVENIH TEHNIKOV V SOCIALNIH ZAVODIH ----- 32

SREČANJA V TUJINI

34

Vljudno prosimo, da prispevke za objavo v naslednji številki UTRIPA pošljete do 25. v mesecu in če je le možno na disketah ali na e-mail: zveza.med.sester @ siol.net.
Uredništvo

DECEMBER NA ZBORNICI – ZVEZI

Petra Kersnič

December - gruden - je dobil ime po latinskem števniku decem, ker je bil pred spremembo koledarja deseti mesec v letu. Slovenci mesec december v različnih delih naše dežele imenujemo grudnik, veliki božičnik, prozimec, prosinec, venahtnik, kolednjak, srežovec, dvanajstnik ali ranozimen.

Da bo leto 2000 delovno, morda celo bolj delovno kot leta doslej, napovedujejo nekatere aktivnosti, ki že potekajo, prav tako pa tudi nekatere novosti – novi Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki uresničuje pokojninsko reformo, sprejemanje novega Zakona o delovnih razmerjih, spremembe Zakona o zdravstveni dejavnosti in s tem povezano poimenovanje in dodelitev javnih pooblastil Zbornici zdravstvene nege, začetek in vse kar sledi, ko bo v parlamentarni obravnavi naš lastni zakon – Zakon o zdravstveni negi - in ne nazadnje, pred nami je leto državnozborskih volitev – morda pa ni daleč tudi čas, ko bo v vrstah poslank tudi naša predstavnica. Naše aktivnosti v decembru – kje smo bili in kaj smo delali:

2. december

- 49. Seja Razširjenega strokovnega kolegija za zdravstveno nego v Mariboru,
- proslava 25-letnice delovanja Doma upokojencev Danice Vogrinc - Maribor,
- sestanka delovne skupine za pripravo programa pripravništva za diplomirano medicinsko sestro.

4. december

- strokovno srečanje DMSZT Ljubljana.

7. december

- 3. seja Odbora regijskih društev v Trzinu pri Ljubljani,
- seja Odbora za zdravstvo, socialno varstvo, delo in družino,
- strokovno srečanje glavnih medicinskih sester socialnovarstvenih zavodov v Ljubljani.

8. december

- sestanek predstavnikov zbornic in slovenskih društev, ki ga je sklical Sindikat zdravstva in socialnega varstva Slovenije da bi razpravljali o aktualnih vprašanjih v zdravstvenih strok.

9. - 11. december

- sodelovanje na 2. podiplomskem seminarju "Zdravljenje s krvjo v kirurgiji" v Portorožu.

10. december

- proslava ob 80-letnici Univerze v Ljubljani na Višoki šoli za zdravstvo v Ljubljani.

13., 21. in 29. december

- sestanek delovne skupine za oblikovanje osnutka predloga Zakona o zdravstveni negi.

18. december

- novoletno srečanje predsednikov organov Zbornice - Zveze in pomembnejših predstavnikov zdravstvene nege v drugih organih in organizacijah.

21. december

- sestanek delovne skupine za pripravo programa pripravništva za diplomirano babico.

28. december

- 14. seja Komisije za dodeljevanje sredstev iz sklada za izobraževanje.

DOPIŠANO:

1. januar 2000 je privlačen dan – že sam po sebi vzbuja misel na možnost novega začetka – a že po nekaj dneh v januarju bomo zagotovo lahko rekli, da se ni zgodilo nič posebnega – so lepi dnevi in so turobni dnevi – kot so bili v mnogih letih do 1999. Za popotnico v življenje po letu 2000 naj bodo besede Tomaža Humarja slovenskega alpinista, ki je v letu 1999 rekel življenju da: "Vsakega izmed nas čaka idealna in edinstvena pot. Ko jo najdemo, v trenutku postane tudi najlažja. Kaj ni najlepša tista pot, ki smo jo sami našli? Poiščimo sebe in ne bomo nikoli sami!"

Kot vsako leto smo tudi letos prejeli številne novoletne čestitke iz najrazličnejših zavodov in tudi od mnogih naših članic. Vsem se za zapisane besede vzpodbud in dobrih želja iskreno zahvaljujemo.

PRESEDNICA PRESEDNICI

Veronika Pretnar Kunstek



Veronika Pretnar Kunstek



Kirsten Stallknecht

December 1999

Draga predsednica, Zbornice-Zveze!

Ker se stoletje Mednarodne organizacije medicinskih sester izteka in se pripravljamo na vstop v novo tisočletje, nestrpno pričakujemo našo prihodnost; tako poklicno prihodnost kot tudi prihodnost ugledne mednarodne zveze. V zadnjih treh letih smo razmislili o naši preteklosti in naših potencialih, o naši moči, slabostih, priložnostih in prizadevanjih. Na začetku novega leta bomo stopili na pot udejanjanja te vizije.

Nova usmeritev pri vodenju je temeljnega pomena za vstop Mednarodnega sveta medicinskih sester v novo tisočletje. Opravili smo veliko dela za oblikovanje nove vizije in trajnih vrednot Mednarodne organizacije medicinskih sester.

Poslanstvo organizacije je jasno določeno, postavili smo si tudi realistične cilje. Udejanjanje vizije in vrednot pa zahteva spremembo vodenja - spremembo, ki bo premaknila Mednarodno organizacijo medicinskih sester od "vizije" do "dejanj". S tem izzivom se sooča Upravni odbor in Svet nacionalnih predstavnikov 2001 (CNR).

"Vizija akcije 2001" nas zavezuje k odprtemu in iskrenemu dialogu o našem vodenju in možnostih v zvezi s članstvom v prihodnosti. Skupaj moramo poiskati modele, ki ustrezajo našim potrebam ter utrjujejo tako Mednarodni svet medicinskih sester kot tudi nacionalne zveze medicinskih sester. Naš cilj je doseči enotnost v različnosti.

V naslednjih mesecih bo odborski podbujal aktivni dialog z nacionalnimi zvezami medicinskih sester. Ustanovili smo svetovalno skupino, ki bo dodatno prispevala k vsebini in poteku, medtem ko v okviru Mednarodne organizacije medicinskih sester poteka intenzivno posvetovanje z nacionalnimi zvezami medicinskih sester pred bližnjim srečanjem Sveta nacionalnih predstavnikov 2001.

Zavedam se, da nekatere nacionalne zveze medicinskih sester v svojih državah ustvajajo nove modele članstva in/ali odnosov. Dobro bi bilo, če bi informacije o izvajanju načrtov delili z nami; z vašim dovoljenjem bi jih tudi posredovali v okviru poročil naše Vizije akcije.

Oktobra sem v svojem dopisu ponudila najzanimivejše dele raprave našega foruma v Londonu o bodočih usmeritvah. Tisti, ki so se udeležili foruma, vedo, da je bila razprava živahna in iskrena. Za mednarodno organizacijo medicinskih sester je prišel čas, da preseže status quo in razmisli o možnostih vodenja, ki bodo pomagale Mednarodni organizaciji medicinskih sester pri udejanjanju svoje vizije.

Živo se spominjam vašega poudarjanja pomena stalnega dialoga in prispevkov nacionalnih zvez medicinskih sester za glasovanje 2001. Zanašamo se na vaše prispevke, s pomočjo katerih bo bodoča usmeritev Mednarodnega sveta medicinskih sester močna, jasna in smotrna.

Na svojem novemberskem sestanku je Upravno odbor porabil kar nekaj časa za razpravo o vodenju in

konceptih v zvezi s članstvom ter bistvenih načelih spreminjanja, ki jih je Svet nacionalnih predstavnikov predložil junija. Rezultat tega je, da bodo januarja 2000 nacionalne zveze medicinskih sester dobile dokument o našem dvosmernem dialogu v zvezi z osnutkom "Vizije akcije". Kritična pot za "2001: Vizija akcije" je priložena kot informacija in referenca.

Veseli bomo, če boste stopili v stik z nami. Člani odbora Mednarodnega sveta medicinskih sester in osebe so zainteresirani in v naslednjih mesecih na razpolago za dialog o okviru vodenja ter možnostih v zvezi s članstvom.

Ker je to moje zadnje pismo v tem stoletju, vam ob tej priložnosti vsem želim srečno novo leto. Napori, ki jih medicinske sestre vlagajo v razvoj našega poklica in delo nacionalnih zvez medicinskih sester po celem svetu, so naredili name močan vtis. Spomočjo mojih obiskov pri včlanjenih zvezah, prejetih oseb-

nih pisem in številnih drugih stikov, ki sem jih imela letos, mi je bila dana možnost sprejemati vaše znanje in razmišljanje, kot tudi spoznati vaše težave in ovire. Zame je to bil učni proces, vendar tudi zelo topla in navdihujoča izkušnja.

Veselim se srečanja z vami v letu 2000. Novo leto bo Judith in njenemu osebju, kot tudi meni, prineslo veliko potovanj - tesna komunikacija, ki jo ta potovanja ponujajo, je dragocena za izboljšanje razumevanja med vsemi deli Mednarodne organizacije medicinskih sester.

Upam, da boste izkoristili priložnost, ki jo ponuja vodstvo Mednarodne organizacije medicinskih sester, in prispevali ter izmenjevali svoje ideje in izkušnje. Vaš prispevek nam bo omogočil pripraviti kvalitetno razpravo in izid v Kopenhagnu.

To je pozov k akciji za oživitev naše vizije. Veselim se rednih stikov z vami v naslednjih osemnajstih mesecih.

S spoštovanjem

Kirsten Stallknecht

Predsednica Mednarodnega sveta medicinskih sester

ZAUPAJTE SLOVENSKI KVALITETI

izdelujemo opremo
za bolnice, ambulate
in kozmetične salone:

pregledne mize
različnih izvedb

vozičke za aparate

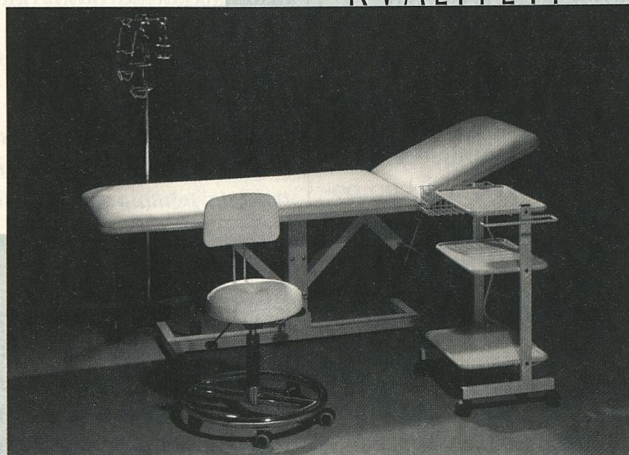
servirne vozičke

dvižne okrogle mize

paravane

stojala za infuzijo

stopnice itd.



KOVINSKA GALANTERIJA

Novak Apolonija s.p.

OIC Trzin

Brezovce 7

1236 Trzin

Tel: +386 61 162 1263

Fax: +386 61 162 1264

NOVAK

KOVINSKA GALANTERIJA

NOVICE IZ ICN

Po prevodu pripravila: Veronika Pretnar Kunstek



Medicinski odpadki:

Vloga medicinskih sester in zdravstvene nege

Stališče ICN:

Zdravstvena nega kot stroka po vsem svetu priznava, da je naravno okolje zelo pomembno za svetovno zdravje, in se zaveda dejanske nevarnosti, ki jo predstavljajo medicinski odpadki.

Mednarodni svet medicinskih sester (ICN) meni, da so si vse medicinske sestre dolžne prizadevati za zmanjšanje/odpravo negativnih učinkov medicinskih odpadkov na okolje. Hkrati so ICN in združenja zdravstvene nege posameznih držav kot organizacije, ki predstavljajo zdravstveno nego, in medicinske sestre odgovorni za neposredno klinične in politične odločitve, povezane z medicinskimi odpadki.

Podpiramo pobude za zmanjšanje škodljivih učinkov medicinskih odpadkov. Med temi so bistvene naslednje pobude:

- Nakupi, katerih cilj je zmanjšati toksičnost uporabljenih izdelkov in količino ovojnine;
- Usmerjanje trga k razvoju alternativnih nizko toksičnih izdelkov, npr. takih, ki nadomeščajo plastiko (PVC), lateks in živo srebro;
- Ločeno odmetavanje odpadkov v zabojnike na ustreznih mestih, z uporabo katerih se zmanjša količina odpadkov, ki zahtevajo posebno pozornost in ki omogočajo recikliranje odpadkov;
- Načini odlaganja odpadkov, ki kar najbolj zmanjšujejo potrebo po sežigu;
- Izobraževanje pacientov glede posledic onesnaževanja okolja.

Kot strokovne delavke se morajo medicinske sestre zavedati posledic medicinskih odpadkov, ki nastajajo v zdravstvu. Organizacije zdravstvene nege morajo zato:

- Medicinskim sestram zagotoviti možnost udeležbe v programih permanentnega izobraževanja;
- Podpirati metode varnega odlaganja odpadkov;

- Z drugimi strokovnimi organizacijami oblikovati koalicije, ki bi lobirale za varne metode odlaganja odpadkov;
- Določiti in urejati pristojnosti medicinskih sester pri varovanju zdravega okolja.

Ozadje:

Primarno zdravstveno varstvo, ki je usmerjeno na osnovne determinante zdravja, priznava, da okolje odločilno vpliva na zdravje posameznikov, družin in skupnosti.

Klinične in politične odločitve vplivajo na nastajanje in odlaganje medicinskih odpadkov. Nakup, uporaba in odlaganje odpadkov neposredno določajo količino, potreben obseg dela in stroške odlaganja in shranjevanja medicinskih odpadkov.

Medicinske sestre v klinični praksi so proizvajalke medicinskih odpadkov, hkrati pa tudi aktivne udeleženke v postopkih odstranjevanja slednjih. Medicinske sestre na upravnih položajih oblikujejo politike, ki določajo tako nakup medicinskega materiala kot tudi proizvodnjo in odlaganje medicinskih odpadkov.

Viri:

Učinki zdravstvene industrije na okolje: Strategije za globalne spremembe, American Nurses Association in The University of Vermont, 1998.

Poročila Inštituta za medicino: Zdravstvena nega, zdravje in okolje, National Academy Press, Washington DC, 1995.

Sprejeta leta 1998

Sorodna stališča ICN

- Medicinske sestre in naravno okolje
ICN je združenje 119 zbornic posameznih držav zdravstvene nege, ki predstavljajo več milijonov medicinskih sester po vsem svetu. Kot organizacija, ki jo vodijo medicinske sestre v interesu medicinskih sester, ICN slednje zastopa na mednarodni ravni in si prizadeva za kakovostno nego za vse in za zdravo svetovno zdravstveno politiko.

Kloniranje in človeško zdravje

Stališče ICN:

Vse več je opozoril, da je sodobne tehnike kloniranja mogoče uporabiti v škodo ljudem. Mednarodni svet medicinskih sester (ICN) meni, da:

- Kloniranje zdravju ljudi lahko tako koristi kot tudi škoduje;
- Uvesti je potrebno vrsto omejitev, vendar pa je pri tem potrebno upoštevati tudi prednosti in pomanjkljivosti nove tehnologije;
- Združenja medicinskih sester posameznih držav in posamezne medicinske sestre b morale sodelovati v razpravah, saj je znanstvenih ugotovitev vedno več, etične, pravne in socialne polemike pa se nadaljujejo;
- Regulativni mehanizmi in svetovne posvetovalne skupine (v nasprotju z zakonodajo) lahko ponudijo uravnoteženo nadzorovanje kloniranja in njegovih učinkov na zdravje ljudi;
- Na vsa etična, pravna, socialna in zdravstvena vprašanja, ki so povezana s kloniranjem ljudi, še ni ustreznih odgovorov. Zato so potrebne dodatne informacije, analize, razprave in nadzor;
- Kloniranje ljudi predstavlja kršitev specifične genetske identitete in dostojanstva posameznika.

ICN si bo prizadeval oceniti in pojasniti implikacije kloniranja ljudi, še naprej bo spremljal to vprašanje in se posvetoval z drugimi mednarodnimi organizacijami in strokovnimi združenji zdravstvenih delavcev.

Ozadje:

Kloniranje postavlja nove izzive in priložnosti, zato je potrebno spremljati etična, pravna, socialna in zdravstvena vprašanja, povezana z njim. Kloni-

ra se že več let na področju raziskav človeških bolezni ter zdravljenju in regeneraciji organov. Najnovejša odkritja so v središče pozornosti postavila posledice kloniranja za zdravje ljudi.

Obstaja vrsta argumentov za in proti kloniranju. Eden glavnih proti je, da deluje na genetski zapis in lahko škodljivo vpliva na zdravje. Večina mednarodnih organizacij je podprla zakonodajo, ki kloniranje ljudi prepoveduje.

ICN vztraja, da so etični standardi stroke temelj in bistvo njenega poslanstva. Naloga medicinskih sester je, da krepijo zdravje ljudi, preprečujejo bolezni, pomagajo ljudem ozdraveti in blažijo trpljenje posameznikov, družin in skupnosti. Poleg tega se zavzemajo za oblikovanje takšnega okolja, ki krepi dostojanstvo človeka in spoštovanje vseh ljudi. Zahvaljujoč svojemu poznavanju človekove narave ter metod za krepitev zdravja in preprečevanje bolezni lahko sodelujejo pri oceni vprašanj in odločitvah, ki so povezane s kloniranjem.

Sprejeta leta 1998

Sorodna stališča ICN

- Medicinske sestre in človekove pravice

ICN je združenje 119 zbornic zdravstvene nege raznih držav, ki predstavljajo več milijonov medicinskih sester po vsem svetu. Kot organizacija, ki jo vodijo medicinske sestre v interesu medicinskih sester, ICN slednje zastopa na mednarodni ravni in si prizadeva za kakovostno nego za vse in za zdravno svetovno zdravstveno politiko.

OBVESTILO

Obveščamo Vas, da imamo s 15.12.1999 na Zbornici – Zvezi dodatno **telefonsko številko in faks 061 13 44 903**

samo za potrebe: članarin – naročnin za Utrip, naročnine za Obzornik zdravstvene nege, izdaje računov in sprejem prijavnice za strokovna srečanja.

Uradne ure: ponedeljek – četrtek od 8. do 15. ure; petek od 8. do 14. ure.

POROČILO O UDELEŽBI NA 3. KONGRESU ESGENA V RIMU (European society of gastroenterological and endoscopy nurses)

Asja Jaklič

Prestolnica Italije - prečudovito mesto Rim - je gostovalo od 13.-15.11.1999 že 3. kongres ESGENA. Kongres je bil organiziran v okviru 7. mednarodnega tedna v gastroenterologiji - UEGW, udeležilo pa se ga je šest predstavnic naše sekcije.

Veliko zaslug za odlično organiziran kongres gre pripisati Mircu Tincaniu, predsedniku ANOTE, predsednici ESGENA Ulrike Beilenhoff in Christiane S. Neumann.

Okrog 800 udeležencev, med. sester in zdravstvenih tehnikov z vseh celin sveta in različnih držav je izkoristilo možnost, da izboljša svoje znanje, izmenja izkušnje in ideje na področju gastroenterologije s poudarkom na endoskopiji.

Navsezadnje pa je bilo to veliko družabno srečanje, možnost navezati nove stike in poznanstva.

Celoten program seminarjev je bil dobro zastavljen. Teme seminarjev so bile zelo raznolike, zajele so veliko področij in vprašanj, tako da je vsak udeleženec lahko poiskal in našel kaj zase.

Program se je začel v soboto 13.12.99 z učnimi delavnicami z demonstracijo v živo preko satelita iz bolnišnice Gemelli v Rimu. Zdravniki endoskopisti so prikazovali v živo razne tehnike endoskopiji.

Nedelja 14.11.1999 je bila zelo delovna in naporna. Predavanja so potekala istočasno v dveh dvoranah. Zajela so naslednja področja: minimalni standardi v endoskopiji, higiena in nadzor okužb, management v endoskopiji, gastroenterologija v pediatriji, vzgoja in izobraževanje, GI tumor, odnos medicinska sestra - bolnik. Bogat program so popestrile proste teme, kot npr. dokumentacija v endoskopiji, vprašanje čakalne dobe v endoskopiji in druge. Ves čas kongresa so bili na ogled tudi posterji.

Naslednji dan, 15.11.99, se je začel s predstavitvami firm Olympus, Pentax in še nekaterih drugih o novih tehničnih dosežkih na področju en-



doskopij. Sledila so predavanja o virtualni endoskopiji ter o možnosti učenja endoskopij na lutkah. Dopoldanski del predavanj se je zaključil s pogovorom na temo etika v endoskopiji, kjer so predavatelji imeli zagovore za ali proti preiskavi v določenih okoliščinah. Po zelo burni razpravi je Ulrike Beilenhoff uradno zaključila kongres in pozvala Madelaine Lories, da povabi udeležence in ostale na 4. kongres ESGENA, ki bo leta 2000 in sicer od 25.-30.11. v Bruslju. Popoldan so udeleženci prisostvovali kombiniranemu predavanju z UEGW in si ogledali stojnice, založene s propagandnim materialom.

Tudi slovenske udeleženke smo bile zelo aktivne in sicer Stanka Popovič je zelo uspešno opravila vlogo moderatorke pri vodenju omizja. Predstavila je tudi predavanje z naslovom Minimalni higieniski standardi v endoskopiji, ki ga je napisala ga. Mojca Dolinšek, ki pa se žal kongresa ni mogla udeležiti. Tudi sama sem sodelovala na kongresu s temo MRSA - kaj moramo storiti.

Za zaključek naj povem še to, da so Stanko Popovič izbrali za generalno sekretarko ESGENA. Mislim, da so ji z izvolitvijo v tako pomembno funkcijo izkazali zaupanje za minulo delo, po drugi strani pa izvolitev pomeni navdih ter motivacijo za uspešno in kvalitetno delo v prihodnje.

Rim z okolico nudi vsakemu turistu, kot tudi udeležencem tovrstnih kongresov možnost užitka ob ogledu bogate kulturne dediščine. Izkazal pa se je tudi kot dober organizator in gostitelj tako obširnega kongresa.

Hvala RIM !!! Vidimo se v BRUSLJU !!!

ODMEV Z ECCO-10

Evropska onkološka konferenca na Dunaju

Marina VELEPIČ

V času od 12. do 16. septembra 1999 je na Dunaju potekala 10. Evropska onkološka konferenca - ECCO-10. Kot vsa leta doslej se je na njej zbralo veliko število udeležencev in strokovnjakov, kar 9500 jih je bilo, med njimi 700 medicinskih sester.

Začetek kongresa, z otvoritveno slovesnostjo v kongresnem centru, so Avstrijci poplemenitili s prihodom dveh poznanih godb na pihala, slikovnim prikazom lepot te prelepe alpske dežele in pristnim avstrijskim vzdušjem ob ploskanju udeležencev v ritmu koračnic.

Uvodno predavanje z naslovom Kako obravnavati rak danke v naslednjem stoletju je izzvenelo v eno samo geslo: Boriti se proti pljučnemu raku, ki bo predstavljal vprašanje številka 1. Naj omenim, da smo vsi udeleženci podpisali tudi peticijo proti kajenju in tobačni industriji. Kongres je kot običajno potekal tako, da je bila možna udeležba tako medicinskih sester kot zdravnikov na vseh predavanjih, učnih delavnicah, razpravah itd. Strokovni programi so zajemali vrsto aktualnih tem, od genetskega razvoja in vloge zdravstvene nege, raziskovalnega dela v onkološki zdravstveni negi do razvoja paliativne zdravstvene nege in ekonomskih vidikov onkološkega zdravljenja. Po uvodnih pozdravih so vsak dan sledila plenarna predavanja in nato krajša izbrana predavanja. Naj naštejem najbolj zanimive teme: onkološka zdravstvena nega v novem tisočletju, prepletanje prakse in raziskovalnega dela, informatika in onkološka zdravstvena nega, razvoj evropskih standardov onkološke zdravstvene nege, diplomsko izobraževanje iz onkološke zdravstvene nege, dobra klinična praksa in še in še.

Slovenske medicinske sestre (Onkološki inštitut Ljubljana) smo se predstavile z dvema posterjema: H. Uršič in A. Šalehar - Uporaba alginatnih oblog pri kroničnih ranah, A. Bobnar in M. Velepič pa z rezultati raziskave Varno delo s citostatiki v Sloveniji. Lahko se

pohvalimo, da nam je marsikatera kolegica zavdala tako strokovne rezultate kot vidno podobo posterjev.

Učne delavnice v popoldanskem času so bile dobro obiskane, saj so bile teme zelo zanimive (npr. pisanje strokovnih člankov, sestrski vodič po Internetu, ekstravazacija citostatikov ipd.).

Posebnost in resnična novost ob množici razstavljenih materialov in literature je bil vsekakor v Belgiji izdelan CD-rom za bolnike, ki prikazuje stranske učinke citostatikov in obsevalne terapije. Vsekakor bi kaj podobnega potrebovali tudi pri nas.

Na sestanku generalnega odbora EONS je bila za dobo dveh let imenovana nova predsednica, Agnes Glaus, Švicarka, ki je evropske medicinske sestre pozdravila v treh jezikih in vzpodbudila vse narodnosti k tesnejšemu sodelovanju. Na skupni večerji smo jo ujele medse in jo tudi povabile v Slovenijo. In za konec, ECCO 11 bo od 21. do 25. oktobra 2001 v Lisboni. Pred nami je kar nekaj časa, pripravimo se, in dobimo se na Portugalskem!



Vsak ima pravico do svoje izbire, toda VEST ne sme imeti ovire

Marjeta Rupar

Če so na nebu črni oblaki,
ni nujno, da bo neurje prišlo.

Opazujejo nas in, ko ugotovijo,
da lovijo naše radovedne misli – takoj zbežijo.

Kam gredo?

Pustimo jim prosto pot!

Vedno želimo imeti nadzor, če ga ne dosežemo, se
v mislih pojavi – upor.

In tako »godljamo«, da nas nihče ne obvešča, če se
pojavi večša.

Trdimo, da moramo biti pripravljeni na vsa
nemogoča srečanja, sicer so prehuda –
presenečenja.

Kaj pa, če bi preprosto rekli: »Danes ne bom o
nobeni stvari razsojala, obsojala, delila prognoze.
Še manj nevesče diagnoze.«

Prepustila se bom trenutku tega mojega časa, ki mi
je dan. Pustila bom drugim živeti. Naj živijo svoje
življenje!

Tudi, če je zame čudashko, mu ne bom postavljala –
meje.

To je človekova pravica in drugim ne bom – raz-
sodnica.

Dlani dajejo, dlani jemljejo – vse je povezano.
Pomembno je, da ZAUPANJE ni z ostrimi noži –
porezano.

Nož so tudi besed, včasih jih serviramo – polne
sklede.

Potem se pa dušimo v besedah »rekla, nisem
rekla«...

Mislimo, da moramo odrezavo odgovarjati.
Jezikati, jezikati in tako samospoštovanje –
»pomendрати.«
Če to res tako storimo, se z vestjo – nikoli ne pomir-
imo.

Vest nas vedno opozarja in ni denarja, ki bi to sožit-
je podkupil.

Slej ali prej jih bo tak človek »skupil«.

Res je, puščice ranijo manj hudo, če jih vidimo
leteti (Rimljani so že o tem govorili). Vemo za smer
in pripravimo se na dostojen prepir.

Zakaj ne bi zmagala oba. Zmagati je lepo, poseb-
no, če si v dvoje ali troje puščice sortiramo
in nikogar z njimi ne – odiramo.

Nemir nas vedno z veseljem zasleduje. Včasih je ti-
ho, ko se prebudi, lahko začne bitko. Kar oglašča se
in oglašča. Plete skrbi in strategijo, tako kar
naenkrat začutimo – agonijo.

Kratek čas skupaj živimo. Če bomo optimistični,
bo še krajši in mi z njim – mlajši.

Prinašati ali »odnašati« optimizem?

Če ga bomo nekaj nesli domov, bomo živeli
brez – dvomov.

Ko na poklicni brvi lovimo ravnotežje, vemo, da
bomo zmogli.

Ker nihanje brvi poznamo, se z lahkoto temu pri-
lagajamo.

Preprosto, oprimemo se trdne ograje, ki jo lahko
samo strokovno neznanje (in neodgovornost)
močno – zamaje.

In tako lahko rečemo: »Vsak ima pravico do svoje
izbire, toda VEST ne sme imeti ovire.«

Psihiatrična in nevrološka sekcija pri Zbornici zdravstvene nege Slovenije v sodelovanju s Slovensko filantropijo vabi na strokovno srečanje v četrtek, 3.2.2000, v Inštitutu RS za rehabilitacijo, Linhartova 51, Ljubljana

Prikrajšane skupine in zdravstvena nega

(Srečanja se lahko člani ZZNS udeležite brez plačila kotizacije)

- 08.30 - 09.00 Registracija
- 09.00 - 09.10 Pozdravni nagovori
 Marija Mrak, predsednica Psihiatrične in nevrološke sekcije ZZNS,
 prim. Anica Mikuš Kos, dr. med., Slovenska filantropija, predstavnik Visokega komisariata OZN za begunce za Slovenijo
- 09.10 - 09.30 Zdravstvene potrebe oseb iz prikrajšanih skupin,
 doc. dr. Marjan Premik, dr. med.
- 09.30 - 09.50 Zdravstvena nega in prikrajšane skupine,
 Stanka Komazec, vms, spec. psih. zdr. nege in Irma Antončič, vms, prof. def.
- 09.50 - 10.10 Revščina, zdravje in izraba zdravstvenih služb v Sloveniji
 mag. Erna Kraševac Ravnik, dipl. soc.
- 10.10 - 10.25 Odmor
- 10.25 - 10.45 Osebnost medicinske sestre in kvaliteta zdravstvene nege,
 Ladi Škerbinek, vms, prof. ped.
- 10.45 - 11.05 Patronažna zdravstvena nega pri delu s prikrajšanimi skupinami,
 Magda Berložnik, vms, spec. patr. zdrav. nege
- 11.05 - 11.15 Odmor
- 11.15 - 11.35 Zdravstveno stanje beguncev in iskalcev azila,
 Anton Jagodic, dr. med.
- 11.35 - 11.55 Psihološke težave in motnje beguncev in iskalcev azila,
 prim. Anica Mikuš Kos, dr. med.
- 11.55 - 13.00 Odmor za kosilo
- 13.00 - 13.20 Ovre pri izrabi zdravstvenih služb in programov za pripadnike prikrajšanih skupin,
 prim. Anica Mikuš Kos, dr. med.
- 13.20 - 13.40 Delo v skupini - možnosti in namen,
 Marija Mrak, vms, spec. psih. zdrav. nege
- 13.40 - 14.00 Odmor
- 14.00 - 15.15 Delo v skupinah - 1. del
- 15.15 - 15.30 Odmor
- 15.30 - 16.45 Delo v skupinah - 2. del
 (Teme: Ostareli, Socialno ogroženi otroci, Revni in brezposelni, Begunci in iskalci azila)
 Voditelji skupin:
 Ladi Škerbinek, vms, prof. ped., - Marija Mrak, vms, spec. psih. zdrav. nege,
 Brane Kogovšek, vmt, prof. def., - Stanka Komazec, vms, spec. psih. zdrav. nege.
- 16.45 - 16.50 Odmor
- 16.50 - 17.20 Poročanje in zaključek srečanja

Izobraževanje je priznано kot strokovno izpopolnjevanje.

Kotizacije za člane ZZNS ni.

Prijavite se lahko do zapolnitve skupin s prijavnico revije Utrip in jo pošljete na naslov: Marija Mrak, Klinični oddelek za mentalno zdravje, Zaloška 29, Ljubljana. S seboj prinesite člansko izkaznico. Vprašanja, dileme ali druga izhodišča za diskusijo nam lahko sporočite:

Marija Mrak, tel. 041 507862, Livio Kosina, tel. 041 682111, ali prek e-pošte: **psihiatricna1zzns@postmaster.co.uk**.

Radi vam bomo posredovali tudi dodatne informacije.

Strokovno-organizacijski odbor: Marija Mrak, Livio Kosina, Ladi Škerbinek, Drago Vorih, prim. Anica Mikuš Kos in mag. Erna Kraševac Ravnik.

Predsednica sekcije:

Marija Mrak

Slovensko društvo HOSPIC
Kersnikova 6
1000 Ljubljana
Vabi na



ENODNEVNE STROKOVNE DELAVNICE,

ki bodo potekale v prostorih Slovenskega društva Hospic v Ljubljani.

ČETRTEK, 13.01.2000

KAKO POVEDATISLABO PROGNOZO BOLEZNI?, ki ponuja praktično pomoč za sporočanje bolnikom ali staršem umirajočih otrok. Ob primerih in dilemah bomo preizkušali naše lastne zadrege in strahove ter izoblikovali razumljiv in jasen pristop za sporočanje resnice.

ČETRTEK, 20.01.2000

KAKO LAHKO POMAGAM: delavnica bo skušala odgovoriti na vprašanje: Kaj nas ustavlja, nam povzroča dileme in konflikte, zakaj nas je strah in smo ujeti v opravičila, ko se v zadnjem hipu izmuznemo situaciji? Raziskali bomo našo resnično naravo, ki je polna sočutja.

ČETRTEK, 27.01.2000

KO NEKDO OSTANE SAM: cilj delavnice je spoznati vse razsežnosti žalovanja. Povečati senzibilnost za žalujoče ter pomoč pri tem.

ČETRTEK, 03.02.2000

PREPREČEVANJE IZGOREVANJA OSEBJA OB UMIRAJOČEM BOLNIKU IN SVOJCIH: v delavnici bomo skušali prepoznati vzroke izčrpanja in obudili mir, samozaupanje in nove inspiracije - kot vodič za naše notranje zorenje in delo na sebi.

ČETRTEK, 10.02.2000

DUHOVNOST V ČASU HUDE BOLEZNI: udeleženci se seznaniijo z umetnostjo izpuščanja, poslušanjem kot temeljem spremljanja hudo bolnega, vprašanjem vrednot ...

ČETRTEK, 17.02.2000

KOMUNIKACIJA Z UMIRAJOČIM BOLNIKOM IN SVOJCI V PROCESU UMIRANJA: na delavnici se bomo učili dobre komunikacije z bolnikom, odkrivali občutljivost in sočutje, ki ju potrebujemo, da lahko zaznamo potrebe in hotenja bolnika in njegove družine.

ČETRTEK, 24.02.2000

CELOSTNO ZDRAVLJENJE BOLEČINE: opredelitev bolečine in vsi vzroki za njen nastanek (psihični, fizični, socialni in duhovni). Spoznavanje metod na vplivanje bolečine z vidika zdravstvene nege.

Delavnice bodo potekale med 9. in 14. uro. Število udeležencev za posamezno delavnico je omejeno na 15. Izobraževanje je priznано kot strokovno izpopolnjevanje.

Kotizacija znaša 5.000 SIT. Plačilo na ŽR 50106-678-703305 sklic na številko 00 333.

Informacije in prijave na telefon 061/131-53-99.

KLINIČNI INŠTITUT ZA MEDICINO DELA, PROMETA IN ŠPORTA

Korytkova 7, 1000 LJUBLJANA, Tel.: 061/312-670; 317-888

E-mail: HYPERLINK mailto:institut.kimdps@guest.arnes.si

FUNKCIONALNO IZOBRAŽEVANJE

TESTIRANJE VIDNIH FUNKCIJ V MEDICINI DELA

Klinični inštitut za medicino dela, prometa in športa, bo izvedel strokovni program funkcionalnega izobraževanja za višje in diplomirane medicinske sestre v medicini dela, prometa in športa.

Predvideni začetek izobraževanja bo v soboto, 19. februarja 2000 v Ljubljani.

Natančen program izobraževanja bo objavljen naknadno.

1. Teoretični del: predavanja in izpit

2. Praktični del: testiranje vidnih funkcij in izpit: R7, R12, Niktometrija, Perimetrija

Kotizacija za celoten program izobraževanja znaša: 150.000,00 SIT (DDV je vključen). Nakažete jo na žiro račun št. 50103-603-51820, sklic na št. 734 99 s pripisom:

“KIMDPŠ-vidne funkcije”

Za posamezne dele izobraževanja je cena naslednja:

1. Perimetrija: 60.000,00 SIT (22 ur vaj)
2. Niktometrija: 55.000,00 SIT (17 ur vaj)
3. R7, R12: 55.000,00 SIT (17 ur vaj)

Pogoj za udeležbo je diploma višje ali visoke šole za zdravstvene delavce, smer medicinske sestre, in plačana kotizacija.

Prijave s fotokopijo diplome pošljite glavni med. sestri inštituta Ani Podhostnik, VMS, univ.dipl.org., do 10.2.2000 na naslov: KC, KLINIČNI INŠTITUT ZA MEDICINO DELA, PROMETA IN ŠPORTA, Korytkova 7, 1000 LJUBLJANA. Kotizacijo plačate v tednu pred začetkom izobraževanja. Potrdilo o plačani kotizaciji boste oddali ob registraciji. Za dodatne informacije pokličite na tel. št.: 061 312 670.

Če bo premalo prijavljenih, bomo izobraževanje preložili.

Glavna med. sestra KIMDPŠ:

Ana Podhostnik, VMS, univ. dipl. org.

KLINIČNI INŠTITUT ZA MEDICINO DELA, PROMETA IN ŠPORTA

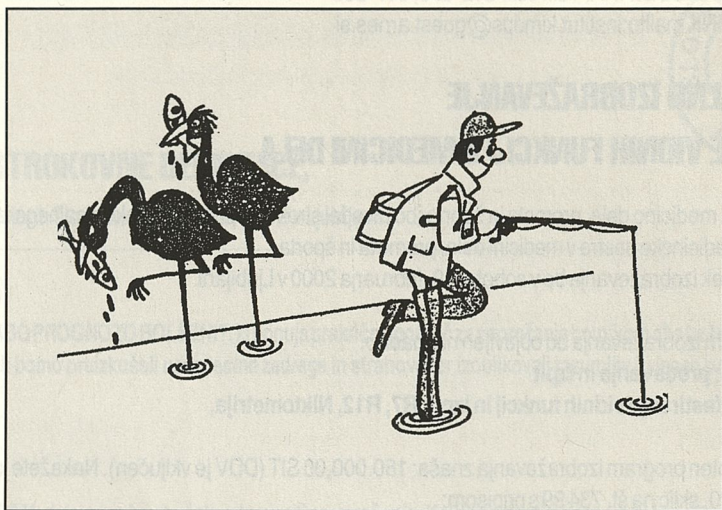
Korytkova 7, 1000 LJUBLJANA, Tel.: 061/312-670, 317-888, Faks.: 061/317-787

ČESTITKA

Mag. **Olga Šušteršič**, viš.med.ses., univ.dipl.org.dela, višja predavateljica na Univerzi v Ljubljani - na Visoki šoli za zdravstvo je 22. 12. 1999 uspešno zagovarjala doktorat znanosti.

ISKRENO ČESTITAMO!

“RIBIČ IN ŠTORKLJA”



NEMOGOČE JE MOGOČE

»Gospod, vi ste zastrupljeni z alkoholom!« proti novoletnemu jutru prepričuje zdravnik pacienta v urgentnem bloku.

»Gospod doktor, to ni mogoče! Cel večer smo ga pili na zdravje!«

RIBNIŠKA

»Kako kaj gre prodaja?« vpraša znanec Ribničana Feliksa, ki prodaja suho robo.

»Kot kakemu bolniku - vsake tri ure ena žlica!«

ENA ali DESET

»Lojze, ali verjameš, da sta mož in žena eno?«

»Tako sem mislil, preden sem se poročil z Adelo!«

»Kaj pa misliš danes?«

»Sedaj sem spoznal, da sva oba skupaj deset - ona ena, jaz pa nič!«

LJUBEZEN

»Marija, danes bom na koncertu pel samo zate!«

»Rihard, ne bodi tak pesimist, morda pa so le prodali kakšno karto!«

REKLI SO - DA BI SPREMINJALI SVET IN LJUDI!

Francozi in ženske lahko preživijo brez kruha, ne pa molče. Nemški pregovor
Vse je v človeških rokah. Od tod potreba po higienskih navadah. Mark Twain
Samo preteklost je resnična. Sedaj živimo v Disneylandu. Mitja Meršol

ALI STE VEDELI, OD KDAJ JIH POZNAMO?

1900 - fotografski aparat

1938 - kemični svinčnik

1960 - kontracepcijske tablete

1927 - hladilnik

1941 - elastika

1967 - mikrovalovna pečica

1931 - tamponi

1948 - električna kitara

1993 - internet

Za vaš nasmeh in kaj več - Petra Kersnič

SPREGOVORIMO O NASILJU IN SPOLNEM NASILJU/NADLEGOVANJU MEDICINSKIH SESTER NA DELOVNIH MESTIH

Darinka Klemenc

Tak naslov smo izbrali za strokovno srečanje, ki je v začetku decembra dodobra predramilo slovensko sestrsko srenjo, malo tudi medije in še koga.

Naš namen je bil vzpodbuditi kolegice in kolege, da začnejo nasilje zaznavati, se ga zavedati, da postanemo do tega pojava bolj občutljivi (Dr. Pačnik, zaključki okrogle mize) in se o njem naglas pogovarjati.

Bolezen in dejavniki, ki lahko ogrožajo življenje, dvigujejo raven destabilizacijskega stresa pri bolnikih, njihovih družinah in osebju v zdravstvenih ustanovah. Videti je, da ta stres zvečuje nasilje, katerega pogostnost se v družbi nasploh in še posebej v zdravstvenih ustanovah zvišuje. (Deklaracija ICN, 1995)

Brez oprijemljivih podatkov bi zadeva izzvenela v prazno, tako pa smo s pomočjo kolegic in kolegov iz vse Slovenije (posebna zahvala gre predsednicam regijskih društev, ki so projekt podprle in omogočile distribucijo anketnih vprašalnikov, ter Upravnemu odboru DMSZT Ljubljana) izvedli prvo raziskavo o nasilju na naših delovnih mestih. Raziskavo smo opravili v Letu evropske kampanje proti nasilju nad ženskami, dogodek pa organizirali v Mednarodnih dnevih akcij proti nasilju nad ženskami od 25. 11. do 10. 12. Povezali smo se z nevladnimi organizacijami in Uradom za žensko politiko. Obravnavano področje se nanaša na žensko populacijo, vendar se zavedamo, da se v naši poklicni skupini srečujejo z enako problematiko poklicni kolegi moškega spola.

Delali smo pod strokovnim vodstvom dr. Majde Pahor, dipl. soc., predavateljice z Visoke šole za zdravstvo v Ljubljani. Omenjena šola je potrdila tudi naslova dveh diplomskih nalog na to temo (Irena Planinšek, Darinka Klemenc). Tako imamo sedaj tudi za našo državo nekaj podatkov, ki so jih kolegice in kolegi v razvitem svetu že zdavnaj pridobili, jih preučujejo, se o njih pogovarjajo in s tem prispevajo k zadovoljstvu zaposlenih kot pomem-

bnem elementu kakovosti nasploh in seveda tudi v zdravstveni negi.

Obširna študija na to temo poteka pravkar v osmih evropskih državah, s sedežem na Švedskem, in tudi mi bomo, po zaslugi dr. Majde Pahor, skušali doprinesi svoj delež k omenjenemu projektu. Bili smo počaščeni, da sta se nam na srečanju pridružila strokovnjaka s Švedske dr. Sture Astrom, višji predavatelj na oddelku za zdravstveno nego Medicinske fakultete Univerze v Umei, in prof. dr. Martin Eisemann, izredni profesor za medicinsko psihologijo Oddelka za psihiatrijo na isti univerzi ter z aktivnimi prispevki obogatila srečanje, s tem pa podkrepiła pravilnost naše odločitve o izboru teme.

Zanimivo je, da je potencialno nasilje postalo ena prvih diagnoz zdravstvene nege, ki jih je sprejela North American Nursing Diagnosis Association (NANDA). Ta diagnoza je bila ena prvih diagnoz zdravstvene nege, ki je temeljila na raziskavah.

Pozornost, ki so jo posvetili preučevanju nasilja, pomeni priznanje, da so zloraba in njene pojavne oblike razširjen problem stroke. (Deklaracija ICN, Obzor ZdrN, 1995).

To pot smo se postavili v vlogo »žrtve«, nad katero drugi izvajajo nasilje. Zavedamo se, da je to enostranski pristop, vendar moramo nekje pričeti, torej najbolje, da raziščemo sebe in svojo poklicno skupino. Prav gotovo smo tudi medicinske sestre in zdravstveni tehniki nasilni do vseh vrst bolnikov, zdravnikov, svojcev, drugih zdravstvenih delavcev in sodelavcev ter drugih, ki smo jih v naši raziskavi opredelili kot »povzročitelje nasilja«. Morda se katera od poklicnih skupin ob predstavitvi rezultatov čuti prizadeto, vendar so to dejstva, podkrepljena s številkami, ki jih ne moremo in ne smemo predruščiti. Rezultati študije se v primerjavi s tujimi raziskavami bistveno ne razlikujejo, so pa odstopanja glede na posamezne države. Naš osnovni namen je bil razmisliti o nas

samih, kjer smo predvidevali, da je mnogo horizontalnega nasilja, pa tudi o tistem, ki nas doleti v vertikalni smeri, torej od naših nadrejenih in podrejenih sodelavcev v zdravstvenih in negovalnih timih.

To je verjetno začetek obširnejšega raziskovalnega dogajanja, ki ga bomo morali nadaljevati, če se bomo želeli primerjati z razvitimi državami posveteu.

Raziskave, ki so jih opravili v različnih državah, osvetljujejo razširjenost zlorabe in nasilja med negovalnim osebjem, čemur so v preteklosti pogosto zmanjševali pomen ali pase za vse skupaj niso menili... Nedavne raziskave kažejo, da so med zdravstvenim osebjem prav medicinske sestre na delovnem mestu najbolj izpostavljene nasilju. Pravzaprav so medicinske sestre – študentke, oddelčne medicinske sestre in reševalno osebje najpogostejše žrtve nasilja in/ali zlorabe v zdravstvu. Journal of Health Protection Management navaja, da so bile medicinske sestre leta 1989 najbolj ogrožena skupina s 87 % prijavljenih napadov v bolnišnicah. (Deklaracija ICN, 1995).

Nekaj ugotovitev naše raziskave:

Razposlali smo 750 anketnih vprašalnikov, dobili smo 376 odgovorov (50,3 %).

Povprečna starost 38 let. Spol ženski 95 %; moški 4 %.

Izobrazba: srednja 48 %; višja 40 %; visoka strokovna 3 %; univerzitetna 7 %.

Vrste nasilja: psihično 53 %; telesno 29 %; verbalno 59 %; spolno 18 %; ekonomsko 24 %; istega spola 46 %; nasprotnega spola 53 %.

Nasilje je izvajala oseba v nadrejenem položaju 52 %, v podrejenem položaju 14 %, na enakem položaju 17 %.

Na delovnem mestu je bila priča nasilju 72,3 % MS in ZT.

Čas dogajanja: delavnik dopoldne 46 %, popoldne 27 %, zvečer 20 %, ponoči 16 %; nedelja/praznik: dopoldne 13 %, popoldne 16 %, zvečer 14 %, ponoči 12 %.

Pogostnost dogajanja: do trikrat 20 %; od tri do desetkrat 21 %; nad 10-krat 31 %.

Kraj dogajanja: bolniška soba 32 %; hodnik 36 %; ordinacija 10 %; dežurna soba 26 %; druge 26 %.

Tip nasilja: zlonamerne govorice (bolniki 29 %, medicinske sestre 34 %, zdravniki 28 %, svojci 22 %, drugi zdravstveni delavci 22 %), besedni napad (bolniki 39 %, medicinske sestre 20 %, zdravniki

44 %, svojci 28 %, drugi zdravstveni delavci 14 %), telesni napad (bolniki 28 %, medicinske sestre 2 %, zdravniki 3 %, svojci 4 %, drugi zdravstveni delavci 1 %).

Na delovnem mestu je bilo priča spolnemu nasilju/nadlegovanju 35 % MS in ZT.

Čas dogajanja: delavnik dopoldne 17 %; popoldne 14 %; zvečer 14 %; ponoči 10 %; nedelja/praznik: dopoldne 3 %; popoldne 7 %; zvečer 9 %; ponoči 8 %.

Pogostnost dogajanja: do trikrat 11 %; od tri do desetkrat 11 %; nad desetkrat 10 %.

Kraj dogajanja: bolniška soba 11 %; hodnik 12 %; ordinacija 11 %; dežurna soba 6 %; druge 14 %.

Spol: nasprotni spol 31 %, isti spol 3 %.

Tip spolnega nasilja: pohotno ogledovanje, neprimerno govorjenje (bolniki 22 %; medicinske sestre 4 %; zdravniki 23 %; svojci 5 %; drugi zdravstveni delavci 7 %), besedno nadlegovanje (bolniki 16 %, medicinske sestre 3 %; zdravniki 18 %; svojci 2 %; drugi zdravstveni delavci 6 %), telesno nadlegovanje, nagovarjanje na spolni odnos (bolniki 12 %; medicinske sestre 2 %; zdravniki 15 %; svojci 1 %; drugi zdravstveni delavci 6 %), telesni spolni napad (bolniki 1 %; zdravniki 1 %; svojci 0,5 %; drugi zdravstveni delavci 0,5 %).

Na vprašanje: komu ste zaupali neprijetni dogodek, smo dobili naslednje odgovore: nikomur 14 %; medicinski sestra 27 %; zdravniku 8 %; drugemu zaposlenemu 15 %; domačim 12 %.

Na vprašanje, kaj bi potrebovali za ravnanje v takih primerih, smo dobili: nasvet 40 %; pisna navodila 8 %; krajši tečaj 7 %; ničesar 9 %; drugo 8 %.

Nekaj podatkov iz tuje literature (Deklaracija ICN, 1995):

Avstralija: 73 % medicinskih sester so varovanci besedno žalili, 63 % so jih telesno napadli.

Kanada: Manitoba: 52 % je bilo fizično napadenih na urgentnem oddelku.

Ontario (1991): 59 % medicinskih sester je bilo vsaj enkrat v svoji karieri telesno napadenih.

Irska: 46 % medicinskih sester je bilo napadenih v času svoje poklicne kariere.

34 % medicinskih sester v psihiatrični bolnišnici v Ohio vsak dan doživlja besedne žalitve in grožnje. ZDA (Pensilvanija, 1990) 36 % medicinskih sester je bilo fizično napadenih najmanj enkrat v zadnjih 12 mesecih.

82 % medicinskih sester besedno žalijo zdravniki (Cox, 1987).

10 % medicinskih sester so zdravniki fizično napadli (Diaz in McMillin, 1991).

Spolni napadi so najhitreje naraščajoča oblika kriminala v Severni Ameriki. Spolno nadlegovanje, kot posebna oblika zlorabe, je prisotno tudi v zdravstvu in zaskrbljujoče pogosto so žrtve medicinske sestre. Raziskave kažejo visoko stopnjo pojavnosti, na primer 69 % v Veliki Britaniji (Nursing Times), 48 % na Irskem (Mrkwicka, Lenore) in 76 % v ZDA (Grieco, A.)... Spolnega nadlegovanja ne smemo imeti za osamljen dogodek. Izkušnje kažejo, da se nadlegovanje, če ga žrtve ne prijavijo, sčasoma zelo stopnjuje (Deklaracija ICN).

Opozoriti smo želeli, da postaja naš poklic v nekem smislu tudi nevaren; telesne poškodbe, ki so posledica dela z bolniki, niso zanemarljive, žal jih ne zapisujemo, še manj obravnavamo, sploh pa nismo usposobljeni (razen kolegic in kolegov s psihiatrije), kako preprečiti ali omiliti nasilje katerekoli vrste, ter kaj storiti, ko do tega pojava že pride.

Ob tem se moramo dotakniti tudi posledic, ki jih storjeno nasilje katerekoli vrste pusti na žrtvi.

Nadlegovanje na delovnem mestu, kiterja ukrepe in sankcije

"Mobbing" - bolezen, ki se širi

Oblika psihološkega nasilja, ki ga navadno uporabljajo »šefi

Evropski poznavalci opozarjajo na pojav, ki ni nov, saj obstaja, kar velja kak delovni proces, se pa vse bolj stopnjuje in čedalje bolj pridobiva, kakor je zapisal Observer, kazenske konotacije. Gre za pojav »mobbinga«; izraz izhaja, kakor vemo, iz glagola »to mob«, ki pomeni napadati. »Mobbing« je oblika psihološkega nasilja, ki ga navadno uporabljajo predstojniki, pogosta pa je tudi med kolegi. Posledica je, da nastane pri žrtvi sila neprijetno stanje, da jo začne prežemati nelagodje, nemalokrat pa doživi dobesedno psihofizično krizo... Znana Klinika dela v Milanu ugotavlja, da najbolj zaskrbljuje dejstvo, da se pojav ne nanaša več samo na določene kroge, kakor je bilo svojčas, marveč postaja kar množičen. Klinika tudi navaja zdravstvene težave, ki doletijo prizadete po »mobingu«: to so povišan utrip, napetost, gastrične težave, jeza depresije in drugo... Žal niso redki celo primeri samomorov zaradi »mobbinga«. V Angliji jih je bilo v zadnjih treh letih kar 72 (Dnevnik, 1999).

V naši anketi so medicinske sestre in zdravstveni tehniki v primeru nasilja katerekoli vrste izrazili željo po strokovni pomoči, ki jo v prvi vrsti pričakujejo s strani ustanove in seveda lastnih kolegic in kolegov. Dobrodošla bi bila navodila in krajši tečaji. Stanje je težavno tudi zaradi obstoječe zakonodaje in neprijetnih pravnih postopkov in poti, ko se žrtev nasilja odloči za kazensko prijavo.

Ob tej priložnosti se želim zahvaliti vsaki medicinski sestra in zdravstvenemu tehniku posebej za njen/njegov neprecenljiv prispevek, to je izpolnjen anketni vprašalnik, posebej še tistim, ki so nam posredovali osebne izkušnje v obliki anonimnih izpovedi. Nekatere smo si na srečanju in na tiskovni konferenci dovolili prebrati (anonimnost je seveda ostala zajamčena), saj je pogovarjanje o suhoparnih statističnih podatkih manj prepričljivo od realnega »dogajanja«, ki ga človek doživi na lastni koži..

Upamo, da bomo z raziskovanjem svoje poklicne skupine doprinesli k razvoju profesije zdravstvene nege, kar si že dolgo prizadevamo na različnih nivojih in oblikah našega delovanja tudi v slovenski zdravstveni negi. Društvo kot oblika stanovskega združevanja je gotovo organizacija, ki lahko obravnava (in seveda tudi raziskuje) tematiko, ki zadeva počutje medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov na njihovih delovnih mestih. V našem strokovnem delovanju skušamo izbirati teme, ki se dela in življenja medicinskih sester neposredno dotikajo; obravnavo ozkih strokovnih področij smo prepustili številnim strokovnim sekcijam.

Namen strokovnega srečanja je bil predlagan že v naslovu: SPREGOVORIMO... Tematika je zanimiva, vendar smo se je lotili z mešanimi občutki, saj je bil zid molka okrog nasilja v zdravstvu še neprebit, zato so tudi reakcije na to kar živahne. Končno je bilo treba zbrati tudi nekaj poguma. Spregovoriti smo želeli o raznih vrstah nasilja, ki smo ga v vprašalniku razdelili na psihično, telesno, verbalno, spolno in ekonomsko. Zavedamo se, da je nasilja še mnogo vrst, definicij o tem pa nepregledno veliko.

V anketi so kolegice in kolegi ob pojavu kakršnegakoli nasilja izrazili željo po strokovni pomoči, ki jo v prvi vrsti pričakujejo kot razumevanje s strani delodajalca in seveda lastnih kolegic in kolegov. Tudi navodila in krajši tečaji bi bili dobrodošli, da ne omenjamo spremenjene zakonodaje in olajšanih pravnih postopkov in poti, ko se žrtev nasilja sreča s sodiščem.

Zato smo ob koncu srečanja sprejeli nekaj sklepov, ki smo jih posredovali vsem, za katere smo mnenja, da nam lahko po svojih močeh pomagajo:

Mnogo je bilo povedanega tisto soboto, 4. decembra lani na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani. Dragocene profesionalne izkušnje so prispevali priznani strokovnjaki, ki se ukvarjajo z obravnavo problematiko: dr. Majda Pahor, dr. Tone Pačnik, oba strokovnjaka iz Švedske, Katja Bašič, Katja Zabukovec, Vera Kozmik in seveda naše kolegice in kolega: Flory Banovac, Stanka Komazec, Brane Kogovšek in Marija Mrak. Doc. Slavko Zihlerl se nam žal ni mogel pridružiti. Z Ireno Planinšek sva si podelili nasilje na dva dela (splošno o različnih vrstah nasilja in posebej spolno nasilje/nadlegovanje).

V dvorani na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani je bilo še precej prostora, posebno za tiste, ki zaradi ne preveč posrečene izjave na komercialni televiziji, ki je morda edina od »hujših« napak, ki so se nam kljub skrbni pripravi srečanja dogodile, komentirajo dogodek vsepovprek in brez vpogleda v celotno dogajanje. DMSZT Ljubljana ni naključno izbralo sobote; mnenja smo, da bo čez nekaj let izobraževanje v našem prostem času postalo popolnoma sprejemljiva stalnica našega poklicnega delovanja. Kogice in kolegi po svetu so to že ugotovili. Ob koncu srečanja smo sprejeli nekaj zaključkov, ki smo jih posredovali na ustrezne naslove:

Medicinske sestre in zdravstveni tehniki, zbrani na strokovnem srečanju DMSZT Ljubljana, dne 4. decembra 1999 - posvečenem temi nasilja in spolnega nadlegovanja na delovnih mestih, smo ob spoznanju, da je nasilje in spolno nadlegovanje nad medicinskimi sestrami in zdravstvenimi tehnikami vse bolj prisotno, sprejeli naslednje zaključke:

O teh pojavih je potrebno glasno spregovoriti in opozarjati na njihovo prisotnost ter uveljaviti vse preventivne ukrepe, ki lahko preprečujejo, da do takšnih pojavov ne pride ter ukrepe za ravnanje v teh primerih.

Za preprečevanje teh pojavov, oziroma pravilno odzivanje nanje ter v skladu s Pravili ravnanja Evropske komisije za ukrepanje proti spolnemu nadlegovanju, ki so nastala v skladu z Resolucijo Ministrskega sveta o varovanju dostojanstva žensk in moških na delovnem mestu (OJ C 157, 27.6.1990, str.3), predlagamo:

- Sindikatu delavcev v zdravstveni negi Slovenije, da ustanovi institut ombudsmana, ki bo zagotavljal dokumentiranje, pravno zaščito in javni vpliv;

• Managementi zdravstvenih zavodov naj sprejmejo pravila obnašanja zaposlenih ter postopke ravnanja v takih primerih in zaščiti prijavitelja;

- Zbornica zdravstvene nege Slovenije - Zveza društev medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Slovenije naj izvaja akcije preventivnega delovanja ter usposabljanja

- Regionalna društva medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov naj v svoje aktivnosti vključijo usposabljanje članic in članov za ravnanje v primerih, ko so žrtve nasilja ali spolnega nadlegovanja

- V izobraževalne programe vseh zdravstvenih šol, od srednjih do fakultet je potrebno vključiti vsebine s preventivno tematiko proti nasilju in spolnem nadlegovanju.

Prepričani smo, da bodo vsi pozvani z upoštevanjem teh priporočil in ukrepov za njihovo uresničitev pomembno prispevali k zagotavljanju medicinskim sestram in zdravstvenim tehnikom prijaznega delovnega okolja.

... In natančno v tem je čar nasilja na delovnem mestu - omogoča nelegitimno in protipravno urejanje zadev, v katere privolijo žrtve same...

Vedno je mogoče izbirati med tem, ali določene sektorje ustrezno pravno regulirati. Ali ne. Mogoče je izbirati, ali seksualno nadlegovanje in izsiljevanje na delovnem mestu preganjati. Ali ne. Mogoče je vpeljevati rešitve, ki so že znane. In preizkušene. Ali pa jih ne vpeljevati... Vedno je mogoče izbirati med tem, da upaš v boljšo prihodnost. In da kaj zahtevaš zase. Že zdaj. Takoj. Čeprav se je treba upreti. Etabli ranemu pranju možgan. Na primer. (Dr. Vesna V. Godina, Ona, 1999).

Cenim podporo in velik trud mentorice dr. Majde Pahor, dipl. soc. z Visoke šole za zdravstvo v Ljubljani. Hvala predsednicam regijskih društev, ki so omogočile razdeljevanje anketnih vprašalnikov.

Mnogo zahvale sem dolžna posameznim kolegicam in kolegom, najbližjim sodelavkam in sodelavcem v društvu: Ireni Planinšek kot soavtorici projekta, Petru Požunu, mag. Klavdii Urbančič, Ljubici Šavnik, Irmi Kiprijanovič, da ne omenjam »zamorčkov«, ki so anketo računalniško obdelali.

Finančno so pripomogli k izpeljavi projekta:

- Društvo medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Ljubljana
- Urad za žensko politiko z direktorico Vero Kozmik, njenim naklonjenim odnosom do doga-

janja in seveda aktivno udeležbo ter pokritjem stroškov za dvorano na FDV

- Društvo za nenasilno komunikacijo s Katjo Zabukovec kot predsednico, ki je poleg belih pentelj prispevala nepozabno predavanje o nasilju, ki se nas je dodobra dotaknilo

- SPEM je zelo profesionalno opravil svoje delo, rekla bi veliko muzike za malo denarja

Flory Banovac je poleg pionirskega dela v zvezi z obravnavano tematiko svoj honorar namenila Zavodu za usposabljanje invalidne mladine v Kamniku

... zmaga pogosto zamuja in je le redko vrhunec poguma... Mislim, da je vrhunec poguma svoboda. Svoboda, ki jo prinaša zavedanje, da te ne more streti nobena zemeljska moč, da je edina stvar, brez katere ne moreš živeti, nepremagan duh; da je navsezadnje pogum prepričanja tisti, ki premika stvari, ki omogoča spremembe. (Paula Giddings)

Ideali, ki mi razsvetlujejo pot in mi nenehno vlivajo nov pogum, da se veselo spopadam z življenjem, so prijaznost, lepota in resnica.

(Albert Einstein)

udeležili smo se

UDELEŽILI SMO SE DELAVNICE SKUPINSKEGA DELA PRI POUČEVANJU TEORETIČNIH IN PRAKTIČNIH PREDMETOV NA SREDNJIH ZDRAVSTVENIH ŠOLAH.

Lidija Žnidarec Žagar

Dne 12. in 13. novembra 1999 je v Mariboru potekala Delavnica o skupinskem delu pri pouku kot aktivni obliki preučevanja. Delavnico je vodila mag. Melita Puklek s Filozofske fakultete v Ljubljani. Udeležile so se je predavateljice srednjih zdravstvenih šol.

Sodobni čas zahteva spremembe tudi v interpretaciji poučevanja in teži k večji elastičnosti idej, oblik in spodbuja večjo aktivnost dijakov pri pouku. Sočasno pa s skupinskimi oblikami dela pri dijakih vspodbujamo razen pridobivanja znanja še ustvarjalnost, pripravljenost sprejemanja novih izkušenj, spoštovanje dostojanstva in osebnosti drugih ljudi, socialno učenje, obvladovanje komunikacijskih spretnosti..., torej sposobnosti, ki so potrebne pri izvajanju sodobne zdravstvene nege.

Udeleženke delavnice so lahko aktivno sodelo-

vale s kratkimi nastopi, s katerimi so prikazale različne oblike dela v manjših skupinah (igranje vlog, simulacije in igre, akvarij, snežena kepa in druge).

Sama sem se ukvarjala z organizacijsko stranjo izvedbe delavnice in predstavitev lastnih izkušenj pri skupinskih metodah pouka pri predmetu Zdravstvena nega odraslega bolnika.

Pri realizaciji delavnice nam je s prostorom in kosilom velikodušno pomagala Splošna bolnišnica Maribor, za kar se ji iskreno zahvaljujemo.

Drugo obvestilo
ZBORNICA ZDRAVSTVENE NEGE SLOVENIJE
HEMATOLOŠKA SEKCIJA MEDICINSKIH SESTER IN ZDRAVSTVENIH TEHNIKOV
organizira

SLOVENSKI HEMATOLOŠKI KONGRES Z MEDNARODNO UDELEŽBO

» ZDRAVSTVENA NEGA V HEMATO-ONKOLOGIJI DANES ZA JUTRI «

Portorož, Grand Hotel Emona, 26. do 28. oktobra 2000

VSEBINA :

- Zdravstvena nega bolnikov s hemato – onkološkimi boleznimi:
 - Mieloproliferativne bolezni,
 - Limfoproliferativne bolezni,
 - Imunoproliferativne in imunske bolezni v hematologiji,
 - Anemije,
 - Prirojene in pridobljene motnje v strjevanju krvi;
- Okužbe pri bolnikih z nevtropenijo in pomanjkljivim imunskim odzivom;
- Presaditev krvotvornih matičnih celic;
- Zdravstveno vzgojno delo;
- Dokumentiranje zdravstvene nege;
- Uporaba računalnika in INTERNET – a;
- Vključevanje v mednarodne projekte zdravstvene nege

Program 1. slovenskega hematološkega kongresa medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov je organiziran v soglasju z ZZNS.

VABIMO VAS K AKTIVNEMU SODELOVANJU S PREDAVANJI ALI POSTERJI.

Prijave in informacije:

Vlasta Slabe (za odbor kongresa)

Zaloška 7

1000 Ljubljana

Za pojasnila lahko pišete na isti naslov ali povprašate po telefonu 061 13 20 330.

Programski odbor bo prispevke pregledal. Odločitev o možnosti vašega aktivnega nastopa boste prejeli do 30. 5. 2000 na naslov prvega avtorja.

Vsa nadaljnja navodila o izdelavi posterjev, povzetkov in člankov za zbornik predavanj boste prejeli po pošti na naslov prvega avtorja.

Vljudno vabljeni k sodelovanju !

Za programsko-organizacijski odbor
Alenka Dobrovoljc, vms,
Irena Škoda, vms,
Vlasta Slabe, vms,
Marjana Božjak, vms.

ZBORNICA ZDRAVSTVENE NEGE SLOVENIJE - SEKCIJA KIRURŠKIH MEDICINSKIH SESTER IN
ZDRAVSTVENIH TEHNIKOV SLOVENIJE

STROKOVNI SEMINAR

Sekcije kirurških medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Slovenije

Vljudno vas vabimo na strokovni seminar, ki bo 17. in 18. februarja 2000 v prostorih Hotela Radin, Radenci.

Program:

Četrtek, 17. februar 2000

08.00 Registracija udeležencev

Kulturni program

Ženski pevski zbor Društva medicinskih sester in
zdravstvenih tehnikov Pomurje

Nagovor predsednice Sekcije kirurških medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov

Pozdravi gostov

Kakovostna zdravstvena nega kirurške rane

Greta Zver, vms, dipl. org. dela

Odmor s kavo

Menjava obkladkov

Andreja Vodičar, mag. pharm.

12.00 Zdravstvena nega hudo bolnega kirurškega bolnika

Greta Zver, vms, dipl. org. dela

13.00 Odmor za kosilo

15.00 AIDS - Kaj je dobro vedeti?

doc. dr. Janez Tomažič, dr. med.

Posebnosti zdravstvene nege bolnika z AIDS-om

Jolanda Munih, vms, prof. zdr. vzgoje

Hiperparatireoidizem

asist. mag. Janez Eržen, dr. med.

19.00 Skupna večerja v Hotelu Radin, Radenci

Petek, 18. februar 2000

08.00 Predstavitev družbe TIK Kobarid

Lepotna kirurgija

prof. dr. Zoran Arnež, dr. med., višji svetnik

Posebnosti zdravstvene nege bolnikov po lepotni operaciji

Majda Lužar, vms

Odmor s kavo

Zadah iz ust

doc. dr. Mihael Sok, dr. med.

Etika medicinskih sester

Vera Grbec, vms, dipl. org. dela

13.00 Zaključek seminarja in skupno kosilo

15.00 Seja izvršilnega odbora Sekcije kirurških medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Slovenije

Prisrčno vabljeni!

Predsednica Sekcije kirurških medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov

Greta Zver

INFORMACIJE UDELEŽENCEM

Udeležba na seminarju se šteje za strokovno izpopolnjevanje in se upošteva pri napredovanju.

Rezervacije za prenočišča

sprejema do 1. februarja 2000: Zdravilišče Radenci, Zdraviliško naselje 12, 9502 Radenci,

na telefon: 069/66 594, na faks: 069/66 604

Cena Hotela Radin, na dan, v enoposteljni sobi znaša 15.700, v dvoposteljni 13.700 SIT.

Cena Hotela Miral, na dan, v enoposteljni sobi znaša 12.800, v dvoposteljni 11.700 SIT.

Kotizacija

Za člane Zbornice zdravstvene nege Slovenije znaša 19.040 SIT (z DDV), za nečlane 38.080 SIT (z DDV).

Zaradi DDV-ja je nujna pisna prijava na seminar, zato vas prosimo, da se na seminar prijavite s prijavnico, ki je objavljena v Utripu, ali s prijavnico, ki je na zadnji strani vabila, do 11.2.2000. Prijavnico pošljite na naslov:

Jelena Alkhatib, vms

Klinični oddelek za urgentno in konzervativno ginekologijo, GA II

Klinični center Ljubljana

Zaloška 7, 1525 Ljubljana

Kotizacijo nakažite na ZDMSZTS, na žiro račun št. 50101-678-48641, z obveznim pripisom "za sekcijo kirurških medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov", na sklicno številko: 00 122 14.

Registracija

Ob registraciji potrebujete člansko izkaznico ZZNS in potrdilo o plačani kotizaciji (virman).

PRIJAVNICA ZA STROKOVNA SREČANJA

Zavod (podjetje) _____

Poštna številka in kraj _____

Ulica in hišna številka _____

Zavezanec za DDV DA NE (obkrožite) - Davčna številka _____

Telefon _____ Kontaktna oseba: _____

Prijavnica za strokovno srečanje v kraju _____ dne _____

z naslovom _____

Organizator _____

Prijavljamo naslednje udeleženske/ce:

IME IN PRIIMEK

DELOVNO MESTO

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Kotizacijo z DDV v višini _____ tolarjev smo nakazali:

☐ Na žiro račun št.. 50101-678-48641 sklic na številko 00 120 + SM (št.sekcije)
nakazilo izvedeno dne _____

☐ Z gotovino na dan seminarja

☐ S čekom na dan seminarja

Datum prijave _____ Žig ustanove: _____ Podpis odgovorne osebe: _____

Psihiatrična in nevrološka sekcija je praznovala 30 let delovanja

Livio Kosina

Pred 30 leti je bila ustanovljena Psihiatrična in nevrološka sekcija kot druga strokovna sekcija v Sloveniji. Ob tej priložnosti smo izdali knjigo, ki smo jo poimenovali Iz zgodovine za prihodnost ter pripravili slovesnost v dvorani Krke in nanjo povabili številne sodelavce in prijatelje.

Zahvaljujemo se vsem vabljenim, ki so se udeležili naše slovesnosti ali nam poslali pozdravno sporočilo. Tako so počastili delo strokovne sekcije in izrazili priznanje vsem zaposlenim v psihiatrični zdravstveni negi.

Azmir - slike v tem članku so iz decemberske številke, podnapisi so delno spremenjeni!!!! Nekaj slik so črtali.

sekcije. Knjiga obsega 200 strani. Opremljena je s fotografijami iz zgodovine in sodobne psihiatrične zdravstvene nege. Pri njenem večmesečnem nastajanju, sistematičnem pregledovanju virov in pisanju je sodelovalo več kot sto medicinskih sester in drugih sodelavcev.



Slavnostna govornica Marija Mrak, predsednica Psihiatrične in nevrološke sekcije, je v svojem govoru poudarila: »Proces zdravljenja in rehabilitacije ljudi z duševnimi motnjami, ko je prizadet najobčutljivejši del človeka - naša duševnost, je dolgotrajen, zahteven, občutljiv in celosten. Tega se izvajalci zdravstvene nege na področju psihiatrije zelo zavedajo. Tak proces zahteva široko



**Iz zgodovine
za prihodnost**

V knjigi smo zbrali pričevanja in dokumentacijo o razvoju psihiatrične zdravstvene nege po vseh regijah. Opisali smo tudi razvoj posameznih psihiatričnih zavodov in bogato delovanje strokovne

strokovno znanje in izkušnje, človeško srce in osebnostne lastnosti, ki omogočajo začutiti in prepoznati potrebe drugega človeka: varovanca oz. bolnika, sodelavca, svojca in drugih. Uspeh procesa je odvisen od vseh, ki v njem sodelujemo. Prikazuje usmeritve, ki so vodile in vodijo strokovno sekcijo pri razvoju in pripravi strokovnih programov, ki jih tak pristop absolutno zahteva. Zato ni naključje, da smo v letu 1999 praznovali že tridesetletnico ustanovitve in uspešnega delovanja. Tak pristop pa ne sme ostati samo na področju psihiatrične zdravstvene nege. Pomemben je za vsa področja, za razvoj stroke kot celote, graditev strokovne identitete in pripadnosti in medsebojnega sodelovanja. Naj sposobnost, znanje, izkušnje in osebnostna poklicna zrelost ne ogrožajo. Naj bodo vodilo in izziv pri našem delu in sodelovanju. Tako si omogočamo vsestranski razvoj, timsko obravnavo varovancev oz. bolnikov in ljudi, ki so zanj pomembni. Tu se razvija medsebojno spoštovanje v prid bolnih ljudi, nas strokovnjakov in tako ljudi širše javnosti. Tudi lepa monografija Iz zgodovine za prihodnost, ki smo jo za to priložnost pripravili, je delo dosedanjega razvoja, znanja in izkušenj medsebojnega sodelovanja, spoštovanja in entuziazma. Je vpogled za prihodnost.

Na slovesnosti smo podelili posebna priznanja vsem dosedanjim predsednicam strokovne sekcije za njihov neprecenljivi prispevek k razvoju strokovnega področja. Dosedanje predsednice: Maruša Šolar, Ladi Škerbinek, Ivica Balkovec in Marija Mrak.

S svojo prisotnostjo so nas počastili pomembni predstavniki posameznih psihiatričnih bolnišnic in zavodov Slovenije, številne kolegice in kolegi, tudi z drugih področij zdravstvene nege. Govorniki na slovesnosti so bili: Ladi Škerbinek, Livio Kosina, Darinka Klemenc, Majda Šlajmer-Japelj, Darja Cibic, Boris Kramberger, Veronika Pretnar Kunstek, Jelka Černivec, Maruša Šolar in Ivica Balkovec.



Na fotografiji sedijo v prvi vrsti z leve predsednica in generalna sekretarka sindikata delavcev v zdravstveni negi, Jelka Černivec in Flory Banovec, generalna sekretarka ZZNS, Petra Kersnič in predsednica ljubljanskega društva, Darinka Klemenc. Opisala je bogato sodelovanje strokovne sekcije z regijskimi društvi - predvsem pa z ljubljanskim. Strokovna sekcija se že ves čas trudi povezovati z vsemi regijskimi društvi pri uresničevanju naših skupnih ciljev. Z združenimi močmi lahko dosegamo novo

kvaliteto in večjo učinkovitost. Predstavnica Ministrstva za zdravstvo RS, Darja Cibic, (druga v drugi vrsti z desne) je poudarila večletno bogato sodelovanje strokovne sekcije z ministrstvom. Vsebina dela Psihiatrične in nevrološke strokovne sekcije je usklajena z državnim programom in večletno sodelovanje z različnimi ministrstvi, ki postaja iz leta v leto bolj pomembno, zagotovo pomeni priznanje našemu delu.



Predstavnik Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije, Boris Kramberger, je poudaril pomen delovanja strokovne sekcije pri razvoju ožjega strokovnega področja in celotnega zdravstvenega varstva v Sloveniji. Za dolgoletno vsebinsko in finančno sodelovanje z ZZNS pa izrazil prepričanje o nadaljevanju in širitvi.



TRIDNEVNO STROKOVNO SREČANJE ENDOKRINOLOŠKE SEKCIJE MEDICINSKIH SESTER IN ZDRAVSTVENIH TEHNIKOV SLOVENIJE

Dunaj, 25., 26. in 27. november 1999

Barbara Žargaj

Endokrinološka sekcija Dunaj



Kar lep delež medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov, ki čutijo pripadnost Endokrinološki sekciji medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Slovenije, se je zjutraj 25. novembra 1999 zbralo na Kongresnem trgu v Ljubljani z namenom, da se popelje na strokovno srečanje na Dunaj. Tam sta nas pričakala dva avtobusa z dvema prijaznima vožničema, ki sta vse tri dni skrbno pazila na vso skupino. Ko smo odrinili, smo se peljali mimo Celja, Maribora in Šentilja, kjer so vstopile še ostale naše kolegice. Po dobrih petih urah vožnje smo prispeli na Dunaj. Prihod nam je šofer popestril z melodijo dunajskega valčka. Pred

nastanitvijo v hotelu smo si ogledali Hundertwasserjevo hišo in letno cesarsko rezidenco Schoenbrunn. Sledila je nastanitev v prijaznem hotelu v predmestju Dunaja. Po kratkem počitku smo se zbrali v improvizirani predavalnici, kjer se je pričel strokovni del našega srečanja. Predavala nam je medicinska sestra Eva Maria Baummer iz Avstrije. Je vodja edukatorjev v Avstriji in dela na področju izobraževanja sester, ki poučujejo sladkorne bolnike. Razložila nam je, kako so v Avstriji po desetletnem trdem delu dosegli naziv edukator. Potekala so težka pogajanja z ministrstvom za zdravstvo in zavarovalnico, ki sedaj plačuje vzgo-



jo sladkornih bolnikov. Moram poudariti, da se mi kot sekcija in vsi, ki delamo v endokrinologiji, prizadevamo za pridobitev naziva edukator in da bi to potrdilo tudi ministrstvo za zdravstvo in zavarovalnica. Predstavila pa nam je tudi posebno metodo izobraževanja bolnikov s prsti na rokah. Ta način se še posebno dobro obnese pri bolnikih, ki niso pismeni. To je bilo za nas nekaj novega, saj pri nas te metode do sedaj nismo uporabljali.

Po končanem strokovnem delu smo se odpeljali v središče Dunaja, kjer smo imeli večerjo v eni izmed tradicionalnih vinskih kleti, ki je bila v preteklosti last nekega samostana. Program, ki je spremljal večerjo, je bil nekaj posebnega, kar se je zagotovo vsem vtisnilo v spomin.

Naslednji dan po zajtrku je zopet sledil strokovni del. Predavala nam je medicinska sestra Helga Magnusson s Švedske, ki nam je predstavila zdravstveno nego in oskrbo ran pri sladkornih bolnikih. Vsebina je bila zanimiva in poučna. Po končanem predavanju smo odšli na kosilo v eno izmed značilnih dunajskih restavracij na Grinzingu. Po kosilu smo se sprehodili po Koroški ulici in Novem trgu, ki ga krasi Donarjeva fontana, in se prepustili utripu veličastnega mesta. Zvečer smo odšli na koncert v dvorec Schoenbrunn. Z napolnjenimi srci prelepih melodij smo odšli k počitku. Tretji dan po zajtrku smo nadaljevali s strokovnim programom. Mateja Tomažin Šporar, vms, nam je pripravila poročilo s strokovnega srečanja FEND (Federation of European Nurses in Diabetes), ki vsako leto poteka v okviru EASD-a. Letos je srečanje potekalo od 26. do 27. septembra v Bruslju. Poudarila je, kako pomembna je

vklučitev v to evropsko združenje za vse medicinske sestre, ki izvajajo zdravstveno nego in vzgojo na področju endokrinologije. To združenje, predvsem pa predsednica Anne-Marie Felton se zavzema za izobraževanje medicinskih sester, ki se ukvarjajo z zdravstvenovzgojnim delom bolnikov s sladkorno boleznijo. Anne-Marie Felton smo povabile in se je povabilu tudi odzvala, na 1. slovenski endokrinološki kongres medicinskih sester in

zdravstvenih tehnikov Slovenije, ki bo oktobra leta 2000 na Bledu.

Nadaljevala je Milena Bohnec, vms, prof. soc. ped., ki je pripravila poročilo s petega srečanja programa Saintvincentske deklaracije, ki je potekalo od 9. do 12. oktobra 1999 v Istanbulu. Mineva namreč deset let od podpisa te deklaracije, ki je bila podpisana oktobra 1989 v majhnem italijanskem mestu Saint Vincent. Saintvincentska deklaracija podaja smernice, kako izboljšati kakovost zdravstvene oskrbe in kakovost življenja ljudi s sladkorno boleznijo. Zanimiv je podatek, da je na svetu 143 milijonov ljudi, ki imajo sladkorno bolezen. V Evropi 22 milijonov, v Sloveniji pa približno 90.000.

Po kratkem odmoru je sledilo predavanje Gorazda Artingerja, diplomiranega zdravstvenega tehnika, ki dela v Avstriji. Predstavil nam je preprečevanje, zdravljenje in oskrbo razjed, ki nastanejo zaradi pritiska.

Po končanem strokovnem delu smo zapustili hotel in se še zadnjič prepustili utripu Dunaja. Ogledali smo si baročno cerkev Sv. Karla Boromejskega, cerkev Sv. Štefana in se sprehodili skozi Hofburg do grobnice Habsburžanov.

Ob šestnajsti uri smo se zbrali pred avtobusi in se nato odpeljali proti Sloveniji. Po prečkanju mejnega prehoda Šentilj smo ob večerji strnili vsa svoja nova doživetja in znanja, ki smo si jih pridobili.

Kljub napornemu programu, ki nas je spremljal vse tri dni, smo si na koncu priznali, da je bilo to srečanje res nekaj posebnega, da nam je dalo ponoven zagon in veliko veselja za nadaljnje delo na našem področju.

7. STROKOVNO SREČANJE MEDICINSKIH SESTER IN ZDRAVSTVENIH TEHNIKOV V SOCIALNIH ZAVODIH

Marta Kavšek

V času od 14.- 15. 10.1999 je potekalo srečanje v prelepem okolju Čateških Toplic. Ker je bila tema zanimiva in aktualna, je bila udeležba kolegic in kolegov zelo velika.

Mladi umetnici Jerneja in Alenka sta nas s svojo čudovita glasbo in igro popeljali v dvodnevno srečanje. Po slavnostnem uvodu nas je najprej pozdravila predsednica sekcije vms Milena Križaj. Poudarila je, da je tokratno srečanje nekaj posebnega, saj je organizirano v zadnjem letu tega tisočletja, ki ga je organizacija združenih narodov proglasila za mednarodno leto starejših. Naloga naše družbe: vlade, ministrstva, strokovnih ustanov, strokovnih organizacij je, da ustvarimo DRUŽBO ZA VSE STAROSTI in poskrbimo za kvalitetnejše življenje starostnikov, ker bomo jutri tudi mi stari.

Pozdravile so nas direktorica Impoljce, Sevnice in Brežic ga. Milka Cizelj, vodja enote Brežice ga. Erna Čater in direktorica doma upokojencev Krško ga. Jožica Mikulanc. Vsem se najlepše zahvaljujemo za vso pomoč in podporo pri organizaciji srečanja.

Še posebej smo bili veseli, da sta nas obiskala in nagovorila sekretar skupnosti socialnih zavodov g. Zdravko Kavčič in župan občine Krško Franc Bogovič. Skrb za starejše ni samo naša skrb, ki se na kakršen koli način ukvarjamo z njimi, ampak je potrebno razmišljati o novih oblikah pomoči starim na občinski in državni ravni. Število demenčnih bolnikov narašča pri nas sorazmerno s številom ljudi, ki so v tretjem življenjskem obdobju. Bolnike z demenco smo obravnavali različni strokovnjaki, ki delamo v institucijah. Timsko delo zdravnikov, medicinskih sester, delovnih terapevtov, fizioterapevtov, socialnih delavcev,

zdravstvenih tehnikov, bolničarjev nam daje zelene uspehe.

Prim. doc. dr. sc. Ljubo Dorđević, dr. med., iz psihiatrične klinike Ljubljana Polje, je predstavil telesne in duševne spremembe kot posledico staranja. Poudaril je, da sta duša in telo celota, ki ju ne smemo ločevati pri bolezenskih spremembah. Stari ljudje se najbolje počutijo doma, v večini želijo biti doma, kar je edino pravilno. Največkrat pa je to zaradi različnih vzrokov nemogoče, zato je še več drugih oblik pomoči za stare. Že upokojitev je hud psihosocialni udarec za posameznika, kaj šele selitev v ustanovo. S svojimi izkušnjami, modrostmi, optimizmom, vedrino in toplino nas je spodbudil, da smo mu zaupali ali povprašali za nasvet. Hvala vam doktor, da ste si vzeli čas in prišli na naše srečanje.

Dr. med. spec. psihiater Mojca Muršec iz Pohorskega dvora Maribor nam je predstavila demenco kot klinični sindrom. Nazorno je predstavila obliko demence, etiologijo, diagnostiko in zdravljenje. Pri zdravljenju je opisala medikamentozno in nemedikamentozno zdravljenje. Vsi ukrepi so usmerjeni v vzdrževanje psihičnih, fizičnih aktivnosti pri posamezniku, odvisno od stadija bolezni. Od tega je odvisna tudi prognoza bolezni demence. Hvala za vaš čas, ki ste ga porabili za naše srečanje.

Sprejem dementnega oskrbovanca v socialno varstveni zavod nam je predstavila Majda Jordan, socialna delavka iz doma starejših občanov Grosuplje. Opozorila nas je na postopke ravnanja z demenčnimi oskrbovanci, ki jim je vzeta svoboda gibanja in so na zaprtih oddelkih ustanov. Tako je po določitvi zakona o nepravdnem postopku potrebno, da sodišče ugotovi, ali je omejitev prostosti zaradi navedenih vzrokov utemeljena. V

postopku mora sodelovati kot izvedenec zdravnik psihiater, ki poda mnenje o stopnji in naravi duševne bolezni oz. stanja in prognozo o nevarnosti. Če sodišče odloči, da ni razlogov za pridržanje, se mora bolnika prestaviti na odprti oddelek. Tako preprečujemo zlorabe v ustanovi kot tudi v družinah iz katerih izhajajo.

Sodelovanje medicinske sestre s svojci dementnih starostnikov pri zdravstveni negi je predstavila dipl. med. sestra Marta Kavšek iz doma starejših občanov Krško. Filozofija zdravstvene nege dementnega starostnika je, da medicinska sestra s terapevtskim vnosom v varnem okolju pri težavah, ki jih ima dementni starostnik, pomaga z jasnimi iztočnicami, občutljivostjo, interpretacijo in dovezetnostjo. Pomembna je dobra organizacija dela ob stalnem izobraževanju kadra, da se doseže kakovostna zdravstvena nega dementnega starostnika. V proces so vključeni tudi svojci.

Društvo Spominčica - združenje za pomoč pri demenci sta predstavila as. mag. Aleš Kogoj, dr. med. in Branka Mikluž, vms, spec. psih. zdr. nege. V sodelovanju s Psihiatrično kliniko Ljubljana je bilo društvo ustanovljeno pred dvema letoma. Predstavljen nam je bil namen združenja, cilji združenja... Člani želijo širiti informacije o težavah, ki jih povzroča demenca obolelim in njihovim svojcem tudi z izobraževalnimi oddajami na radiu, televiziji, s članki v časopisih in z različnimi zloženkami. So na internetu, elektronskem naslovu, odprt imajo svetovalni telefon ob ponedeljkih, sredah in četrtek od 15-17 s številko 061 483 995.

Zdravstveno nego dementnega bolnika je predstavila Marta Gašparovič, prof. zdr. vzgoje iz Doma starejših občanov Grosuplje. Opisala je posamezne aktivnosti, ki povzročajo največ težav dementnim, in njihovo izvajanje. Potrebno jim je pomagati le toliko, kolikor sami resnično ne zmorejo. Spodbujati moramo bolnikove zmožnosti v zvezi s samooskrbo. Človek je tisti, ki spreminja oblike samooskrbe, na to pa vplivajo vzgoja, izobraževanje, nadzor in izkušnje.

Višja fizioterapevtka Melita Krpan in Martina Hafner, med. sestra iz Doma Impoljca, sta predstavili dnevne aktivnosti pri osebah z demenco. Izbira aktivnosti naj bo različna, da bo zanimanje večje. Razlikujemo vsakodnevne dejavnosti,

storitvene dejavnosti, dejavnosti, povezane z glasbo, družbene dejavnosti, telesne dejavnosti. Podrobno sta jih opisali in nam dali veliko idej za delo.

Ema Ščavničar, vms, supervizorka z Visoke šole za zdravstvo, nam je predstavila supervizijo kot podporno metodo dela, ki medicinski sestri pomaga pri njenih poklicnih težavah. To sta stres in sindrom izgorevanja, ki ju je dobro spoznati pri sebi in sodelavcih in se kaže kot čustveni, fiziološki in vedenjski odziv. Predstavila nam je individualno in skupinsko obliko supervizije, slabe in dobre strani. Edina oseba, ki jo lahko kontroliramo in spreminjamo, smo mi sami. Druge osebe težko nadziramo. Samokontrole se je potrebno naučiti. "Raje si prižgi svečo, kot da se pritožuješ nad temo", pravi kitajska modrost.

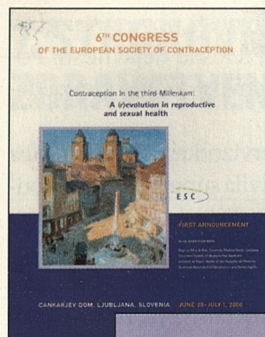
Milena Križaj je na koncu s svojim prispevkom povzela vse, kar smo slišali. Poudarek je bil na zdravstveni negi starostnika. Nakazala je nekaj konkretnih predlogov za izboljšanje kvalitete življenja starostnikov pri nas.

Na videokaseti smo si ogledali Dom upokoencev in oskrbovancev Impoljca in Dom starejših občanov Šiška.

V imenu sekcije socialnih zavodov se zahvaljujem vsem aktivnim udeležencem.

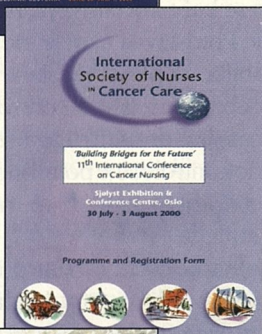
Zahvaljujem se sponzorjem, ki so pomagali realizirati srečanje, in jih bom naštela: Nitka Celje, Merit d.o.o., Henkel Ekolab, Intel servis, Zavarovalnica Triglav d.d. Krško, Emona mesna ind. Zalog, poslovalnica Brežice, Pekarna Kruhek, Posavje trgovina d.d., Pekarna Pečjak d.o.o., Cvetličarna Žičkar, Mlekarne Celje, Emona blagovni center d.d. Ljubljana, Klasje d.d. Celje p.c. Celje, Makom.





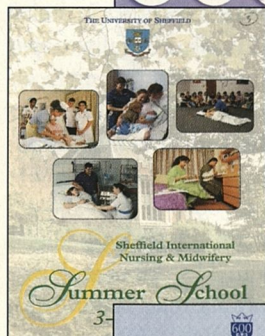
6th CONGRESS OF THE EUROPEAN SOCIETY OF CONTRACEPTION

Contraception in the third Millenium:
A (r)evolution in reproductive and sexual health
CANKARJEV DOM, LJUBLJANA, SLOVENIJA
JUNE 28 - JULY 1, 2000



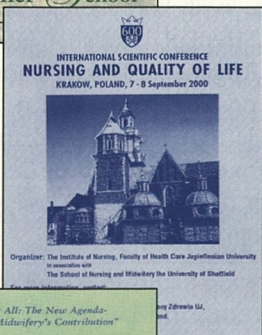
International Society of Nurses in Cancer Care 'BUILDING BRIDGES FOR THE FUTURE'

11th International Conference on Cancer Nursing
Sjølyst Exhibition &
Conference Centre, Oslo
30 July - 3 August 2000



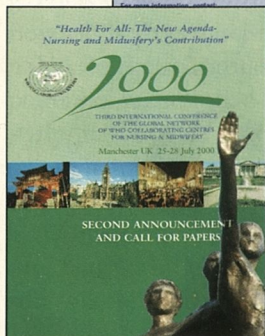
The University of Sheffield SHEFFIELD INTERNATIONAL NURSING & MIDWIFERY

Summer School
3 - 21 July 2000



International Scientific Conference NURSING AND QUALITY OF LIFE

Krakow, Poland
7 - 8 September 2000



'Health For All: The New Agenda - Nursing and Midwifery's Contribution' THIRD INTERNATIONAL CONFERENCE OF THE GLOBAL NETWORK OF WHO COLLABORATING CENTRES FOR NURSING & MIDWIFERY

Manchester UK 25 - 28 July 2000

**PODROBNE INFORMACIJE DOBITE NA SEDEŽU
ZBORNICE - ZVEZE**

Vedno v stilu!



Obliži Vivapore so vpojne, nelepljive obloge za oskrbo rane. Odlikujejo jih preprosta uporaba, neboleče odstranjevanje ter materiali, prijazni s kožo in zanesljivi tudi na težje dostopnih delih telesa. Obliši Vivapore so pakirani posamično, sterilizirani z etilen oksidom (EO) in zapakirani v envelope.

Na voljo so v petih velikostih. Velikost obliža: 5 x 7 cm, 10 x 9 cm, 15 x 9 cm, 20 x 10 cm, 25 x 10 cm.

Velikost blazinice: 45 x 26 mm, 60 x 50 mm, 100 x 50 mm, 150 x 60 mm, 190 x 60 mm.



Čas sterilnosti: 5 let.

 **TOSAMA**

ISO 9001 GMP

Bolečina boli.



K sreči proti bolečini nismo nemočni.

Lekadol pomaga:

- pri glavobolu
- pri zobobolu
- pri zvišani telesni temperaturi
- pri gripi in prehladu
- po operacijah in poškodbah
- pri menstrualnih in drugih bolečinah

Lekadol je najvarnejše zdravilo proti bolečinam, ki ga dobite brez recepta. Ne poškoduje želodčne sluznice, zato je posebej primeren za vse, ki imajo želodčne težave in jim odsvetujejo uporabo drugih analgetikov. Sirup Lekadol je primeren tudi za otroke starejše od 2 let.

Lekadol vsebuje paracetamol. Pred uporabo natančno preberite navodilo! O tveganju in stranskih učinkih se posvetujte z zdravnikom ali farmacevtom.



Lekadol

Proti bolečinam
toda brez
želodčnih težav

